

Pyhäkylä-Seuran vuosikokousta vietettiin evakkomuistojen äärellä Seura sai myös uuden puheenjohtajan

Perinteiseen tapaan Pyhäkylä-Seuran väki kokoontui vuosittaiseen tapaamiseen Kinnalan Koukulle 22.4.2012. Mahtavan ruokailun jälkeen pidettiin vuosikokous, jonka avasi seuran varapuheenjohtaja **Antti Kaasalainen**. Esitettiin tilit ja toiminnantarkastajien kertomus ja tilivelvoille myönnettiin vastuuvapaus. Toimintakertomuksesta voitiin todeta, että monen työteliään vuoden jälkeen oli nyt hieman hengähdetty. Tosin kirjanmyynti oli edelleen jatkunut. Edellisen vuoden vuosikokouksen yhteydessä kilpailtiin virpovitsan teosta ja pääsiäismunien maalauksesta.

Alkaneen toimintakauden toimintasuunnitelma noudatteli myös rauhallista vuotta. Toki seuran toiminnasta kerrotaan uudistuneiden, **Mauri Hauhian** ylläpitämien kotisivujen ja Vpl. Pyhäjärvi-lehden vä-

lityksin. Yksi onnistunut kotiseutumatka toteutettiin myös viime kesänä. **Kauko Hinkkanen** käytti puheenvuoron, jossa hän totesi eräissä muissa yhteyksissä esiin tulleen koulupii-riä koskevaa ennen julkaisematonta aineistoa, ja päätettiin taltioida kaikki tällaiset tiedot jälkipolvia varten.

Hallitukseen vaihdoksia

Seuran hallitusta valittaessa koko seuran toiminta-ajan puheenjohtajana toiminut **Toivo Hinkkanen** käytti puheenvuoron, jossa hän ilmoitti haluavansa jättää paikkansa nuoremmille. Samoin hallituksen varapuheenjohtaja Antti Kaasalainen ilmoitti työkiireittensä takia jättävänsä paikkansa. Myös **Pentti Kiuru** koki olevansa jo liian iäkäs jatkamaan tehtäviään. Niinpä uuteen hallitukseen valittiin: Kauko Hinkkanen, Mauri

Antti Kaasalainen kiittämässä Toivo Hinkkasta uutterasta työsarasta Pyhäjärvi-Seuran hallituksessa. Kuva: Mauri Hauhia.

Hauhia, **Irma Karppanen**, **Reini Kukko**, **Jukka Pusa**, **Veikko Pitkänen**, **Maila Hägglund**, **Liisa Saarinen**, **Aino Pöyhönen** ja **Seija Jokinen**.

Toiminnantarkastajiksi valittiin **Jukka Harjula** ja **Eija Kuusisto** sekä varalle **Pertti Tikka**.

Kokouksen päätteeksi Antti Kaasalainen käytti puheenvuoron, jossa hän toi esiin Toivo Hinkkanen työpanoksen seuran toimin-

nassa todeten mm. kirjahankkeen loppuun saattamisen olleen suurelta osin Toivon harteilla. Kättentaputuksien myötä Hinkkanen kukitettiin.

Toivo totesi vielä parhaillaan saattaneensa loppusuoralle Ihalaisen perheen evakkotarinoita, joten siltäkin osin pyhäkyläläisten tietoja saadaan lähiaikoina julkaistun muotoon.

SIVU 12

Pyhäjärvi-seuran väki vaikutti Tykistömuseossa

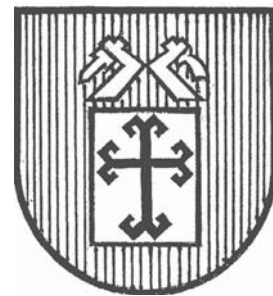
Vpl. Pyhäjärvi-seuran väki teki jo perinteeksi muodostuneen kevätretken yhdessä kurkijokelaisten kanssa. Ennen kuin päästiin tutustumaan hämäläisen viinitilan tarjontaan, vaikuttavan esityksen tarjosi Suomen Tykistömuseo:

- Ellet Sinä, karjalaissyntyinen evakko tai evakon jälkeläinen ole koskaan käynyt Suomen Tykistömuseossa Hämeenlinnassa, jonne se Niinisalosta siirtyi 1997, tee se ensi tilassa! Meihin miltei geenitasolle asti vaikuttaneet, viime vuosisadalla käydyt sodat ja taistelut, joiden lopputuloksena Karjala menetettiin, avautuvat koskettavasti ja inhimillisiä tarinoita kerrotaan tässä raudan ja ruudin museossa.

SIVU 6

Kauko Hinkkanen ja tykki, joka oli käytössä viime vuosisadan alkupuolen sotien taisteluissa. Kuva: Kaarina Pärssinen.

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat Huittisissa 14.-15.7.2012

Alustava ohjelma sivulla 3.

Lisää informaatiota kesän pitäjäjuhlista seuraavissa numeroissa ja Huittisten Karjalaisten sivuilla.

JUHLALEHTI ilmestyy heinäkuun alkupuolella, aineistot toimitukseen juhannukseen mennessä!

Presidentti suojelee Karjalaiset kesäjuhlat

Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** on lupautunut Karjalaiset kesäjuhlat 2012 -tapahtuman suojelijaksi.

Karjalan Liiton vuotuis- ta, valtakunnallista suurjuhlaa vietetään 15.-17.6.2012 Lahdessa. Kolmen päivän aikana eri puolilla kaupunkia järjestettäviin tilaisuuksiin odotetaan kaikkiaan 15 000-20 000 karjalaisen kulttuurin ystävää Suomesta ja myös ulkomaisia osanottajia. Karjalaiset kesäjuhlat järjestetään nyt 64. kerran.

Juhlien teemaa, käden- taitoja, esitellään lukuisissa näyttelyissä, muotoilusemi- naarissa, karjalaisessa kylä- sä ja karjalaisella torilla.

Ohjelmistossa on kon- sertteja, tanssia ja urheilua

Karjalaisten kesäjuhlien suojelijaksi on lupautunut presidentti Sauli Niinistö. Kuva: Tasavallan presidentin kanslia.

sekä historiaseminaareja. Hengellisiä tilaisuuksia järjestetään sekä luterilaisessa että ortodoksikirkossa. Tapahtumarikkaan viikonlo- pun päättää Puolustusvoi- mien Varusmiessoittokun- nan tahdittama juhlakulkue sekä arvokas päiväjuhla.

Karjalan Liitto ry on kult- tuurijärjestö, joka ylläpitää ja vaalii karjalaista kulttuu- ria. Vuonna 1940 perustet- tuun liittoon ja sen jäsen- seuroihin kuuluu yli 40 000 jäsentä.

SIVU 11

18. toukokuuta 2012

Korvamerkitty

Porotaloudesta lähtöisin olevan termin voisi määritellä omistusmerkin lisäksi tiettyyn tarkoitukseen varatuksi.

Tampereella aistii kesän olevan kynnyksellä, kun Aleksanterin kirkkopuistossa "Kevät" -suihkukaivo-veistoksen neljä lasta "vapautetaan" talvisuojuksesta piirileikkiin vesisuihkujen ympärillä. Aamulehdestä luin taannoin, miten liikemies **Rudolf Winterin** säätiö rahoitti **Richard Rautalinin** teoksen vuonna 1937 puiston kaunistukseksi. Tuskinpa Tampereen kaupungilta olisi tuolloinkaan verovaroja liennyt kyseiseen veistokseen. 1900-luvun alussa kansallismieliset liikemiehet tukivat kilvan taidetta ja kulttuuria. Tuon ajan tamperelaiset päättäjät olivat kauaskatseisia ja halusivat kotikaupungistaan tehtaiden kauniin kaupungin. Vehreitä puistoja patsaineen onkin runsaasti eri puolilla kaupunkia. Patsaat ovat pääsääntöisesti juuri näillä korvamerkityillä rahoilla joko kokonaan tai osittain rahoitettuja. Tätä kirjoittaessani juuri paikallisradiossa kerrottiin, että uusimmalle asuinalueelle, Vuorekseen, rahoitetaan puistoon patsas Winterin säätiön varoista. Näin tehden ei käydä veronmaksajien kukkarolla.

Pyhäjärvellä ja myöhemmin koko Suomessa tunnettiin hyvin naapuripitäjässä Räisälässä 1852 syntynyt aktiivinen yhteisille asioille omistautunut liikemies **Juho Lallukka**, joka avusti tärkeiksi katsomiaan asioita. Lallukka ei voinut lapsena käydä kouluja, mutta opetteli itseksensä lukemaan ja kirjoittamaan. Synnyinikäisenä kauppamiehenä hänen menestyksensä alkoi Käkisalmelta. Kansan sivistämisen tarve oli myös sydämen asia ja niinpä hän perusti vaimonsa **Marian** kanssa synnyinpitäjänsä kansanopiston, joka aloitti toiminnan 1908. Pyhäjärvi oli myös yhtenä vaihtoehtona opiston paikaksi. Moni pyhäjärveläinen nuori opiskeli Räisälän kansanopistossa talvikauden. Käkisalmelta Lallukka siirtyi liikemieheksi Viipuriin, jossa varsinkin teatteri oli tärkeä avustettava, "Mie ja miun tatteriin" -lause on jäänyt elämään.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö hallinnoi myös korvamerkitettyjä rahastoja. Edeltäjäni Reino Äikiä, joka toimi asiamiehenä lähes 40 vuotta, on tilastoinut jaetut apurahat. Vuosien 1983-2011 aikana on ollut 435 apurahansaajaa ja euroiksi muutettuna rahastojen korkotuottoja on jaettu 104 826 euroa. Opiskelijan niukkoihin tuloihin on näistä ollut tervetullut lisä – samalla on myös vahvistunut tietoisuus omista juurista. Oma puistomme – Kirkkoaho Pyhäjärvelä – on saanut tärkeät muistomerkinsä ja jäljellä olleet on kunnostettu rahastovaroista.

Olemme kiitollisia näille lahjoittajille, jotka eivät suinkaan olleet Winterin tai Lallukan tavoin suurliikemiehiä tai -naisia, mutta tarkoitukset ovat samat. He ovat ihmisiä, jotka ovat halunneet jakaa omastaan yhteiseksi hyväksi. He ovat sitä sukupolvea, joka koki sodan, menetti kodin ja kotiseudun, maksoi sotakorvaukset, raivasi ja rakensi uuden kodin ja sai Suomen uuteen nousuun. Heitä on motivoinut rakkaus entiseen kotiseutuun, opiskelun tukeminen, sekä luottamus säätiöön varojen hallinnoinnissa. Nämä asiat tulee aina pitää kirkkaana mielessä.

Muistutan vielä, että **Arvo Kukon** ja Perinerahasto I:n apurahojen hakuaika jatkuu tämän toukokuun loppuun saakka. Heleätä helluntaita ja virkistävää kesää!

PIRJO KIALA,
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies

Kevätseminaari ennakoi kesäjuhlia

Muotoilukaupunki Lahti ja karjalaiset kädentaidot kohtaavat

Innostunutta nuorta voimaa kaivataan karjalaisten riveihin. Sitä hehkui ja säteili Karjalan Liiton kevätseminaarissa esiintynyt Hämeen läänintaiteilija **Paula Susitaival**.

Hänellä on monelle taholle yltävät karjalaiset juuret. Nyt Susitaival ahertaa Lahti sijaintipaikkanaan omalla panoksellaan myös Karjalaisten Kesäjuhlien onnistumiseksi. Muotoilukaupunki Lahdessa eletään yhdessä designpääkaupunki Helsingin ja lisäksi Espoon, Kauniaisten ja Vantaan kanssa pitkin vuotta julkisuuden nosteesta tästä eurooppalaisesta näkökulmasta johtuen.

Susitaival korosti esityksessään perinteen vahvaa merkitystä muotoilulle. Jos hänen kaltaisiaan innostuneita tekijöitä ovat myös muut Lahdessa kesäjuhlia juuri nyt kiihkeällä tempolla rakentamassa olevat, sopii uskoa, että tulossa on ainakin seminaarien ja työpajojen osalta jotain ennen kokemattomaa.

Hän valotti esityksessään näkemyksiään perinteen painoarvosta muotoilussa, kesäjuhlilla toteutettavista muotoilutyöpajoista ja alan seminaarista. Myös käsityö- ja muotoilunäyttelyt kutsuvat karjalaisen perinteen ja nykymuotoilun vuorovaikutuksesta kiinnostuneita.

Suomalaisista tunnetuimpia ikoneita tekstiilitaiteen alalla on eittämättä **Mari Mekosta** tunnettu **Armi Ratia**. Äidistään hyvin henkilökohtaisia muisteluksia ja vanhojen valokuvien saloja avasi kevätseminaarissa esiintynyt taiteilija **Ristomatti Ratia**. Hän on jatkanut itse kädentaitojen alalla

Liittovaltuuston jäsenistä etualalla Karjalaseurojen Tampereen piirin edustajat Tuomo Nenonen ja Päivi Kortenieniemi sekä Pitäjy yhdistysten Liittoa edustanut Kaarina Pärssinen perehtymässä kokousasiakirjoihin. Viime mainitun lisäksi pyhäjärveläistauksista liittovaltuuston kokoukseen osallistui **liittovaltuuston varapuheenjohtaja Antti Kaikkonen ja Satakunnan Karjalaseurojen piiriä varamiehenä edustanut Yrjö S. Kaasalainen**. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

omalla tuotannollaan mainetta niittäneenä muotoilijana.

Liittovaltuuston kokous ja kevätseminaaripäivään sisältyi myös työnäytöksiä ja opastusta kinnasneulatekniikasta, jota tällä kertaa esitteli **Sisko Pajunen**. **Tenho Vainikan** opastamina tutustuttiin punontoihin.

Pro Carelia -mitalin saajan julkistaminen, kultaisten ansiomerkkien, piirakkamestaruuksien ja Liiton tunnustuksien jakaminen jäsenseuroille toimintakilpailussa olivat tarjolla kokous- ja seminaaripäivän päätteeksi. Pro Carelia mitallilla palkittiin oopperalaulaja **Jaakko Ryhänen**.

KAARINA
PÄRSSINEN

Kevätseminaarin esiintyjänä kuultiin äidistään **Armi Ratiasta** kertontutta muotoilija **Ristomatti Ratiata**.

Karjalatalo kaipaa korjausta

Karjalan Liiton liittovaltuuston huhtikuudessa kokouksessa hyväksyttiin viime vuoden toimintakertomus ja tilinpäätös. Kokousedustajia keskusteltiin Karjalatalon tulevaisuudesta.

Mennyt vuosi oli toiminnallisesti vilkas, vaikka talous oli kireällä. Liiton taloutta tasapainotettiin mm. toimintojen karsimisella ja henkilöstön palkattomilla vapailloilla.

Lisäksi kokouksessa evästettiin liiton hallitusta karjalaisen omaan heimotaloon, Karjalataloon, liittyvissä kysymyksissä. Lähivuosina kiinteistö vaatii korjausta ja on tehtävä suunnitelmat, jolla liiton toiminnan kannalta tärkeiden tilojen käyttö saadaan jatkossakin varmistettua, ja että karjalaisten aikanaan antamaa kulttuuriperintöä kunnioitetaan. Liitto on suurin Heimotalon osakkeenomistaja ja jäsenseuroineen myös suurin tilojen käyttäjä ja edelleen karjalaisseuroille ja muille tiloja tarvitseville vuokraava toimija. Liiton kannalta onkin tärkeää, että yhteinen omaisuutemme on parhaalla mahdollisella tavalla käytettävissä karjalaisuuden edistämiseksi vastaisuudessa.

Tilaisuudessa palkittiin myös kultaisten ansiomerkkien saajat, piirakkamestarit ja toiminta- ja urheilukilpailujen parhaat. Katso lisää www.karjalanliitto.fi.

MERVI PIIPPONEN

Hämeen läänintaiteilija **Paula Susitaival** ja **KL:n** liittovaltuuston puheenjohtaja **Matti Puhakka** vakuuttivat kevätseminaarissa, että Lahden kesäjuhlille kannattaa lähteä. Kuvat: Mervi Piipponen.

Kehystysmestari Jukka Laamanen Huittisista tarjoaa satoja vaihtoehtoja

Uusi tekniikka värikuvan kopiointi on tuonut uutta tekniikkaa. Tässä Yrjö Inkisen ikuistama lintuparvi Laatokan laineiden yllä. Jukka Laamanen on kiinnittänyt kankaan taustalle eikä välttämättä kehyksiä tarvita lainkaan.

Tulevan kesän juhlapaikkakunnalla Huittisissa toimii useita pyhäjärveläistäustaisia yrittäjiä. Yksi heistä on Huittisten Kehyskellarin omistaja **Jukka Laamanen**, jonka sukujuuret johtavat Vpl.Pyhäjärven Porsaanmäelle. Molemmat vanhemmat, **Tuulikki** ja **Tapani Laamanen**, ovat jo kuolleet.

Kehyskellarin pitäminen alkoi Jukan toimesta Satarenkaan alakerrassa ja nyt toimitaan Lauttakylän kadun varrella lukiota vastapäätä. Meneillään onkin jo 29. toimintavuosi. Yritys toimii yhden miehen periaatteella, tosin kesäisen aikaan saadaan apua omasta perheestä. Perheeseen kuuluvat vaimo **Ritva** ja lapset **Lassi**, **Taneli**, **Tuulikki** ja **Maarit**. Näistä Tanelista onkin tohtorin väitöksen julkistamisen yhteydessä kerrottu aiemmin lehdesämme. Jukka ja Ritva asustavat omakotitalossaan Löysälän kylä.

Kehyskellarin toimenkuvaa kuuluu varsinaisen taulujen ja valokuvien kehystämisen ohella konservointia, korjausta ja taulujen puhdistusta. Kehyslistoja on varastossa useita satoja malleja ja niitä yhdistelemällä saadaan lähes tuhat erilaista lopputulosta. Eri vaihtoehtojen valinnassa tulee ammattimiehen näkemys ja apu tarpeen. Yhdessä asiakkaan kanssa saadaan lopputulos, joka tyydyttää niin tilaajaa kuin työn tekijääkin.

Aivan uutena tuotteena on kuvioihin tullut mukaan erilaisten valokuvien kopiointi kankaalle, ja lopputulos muistuttaa erehdyttävästi oikeata maalausta. Monesti on esimerkiksi jostain matkakohteesta onnistuttu ottamaan terävä väri-
valokuva, joka suurennettuna ja kehystettynä on omiaan kodin seinällä kertoamaan matkan huippukohdista.

Jukka Laamanen (oikealla) tarkastelee Reino Äikiän kehystettäväksi tuomia tauluja. Pyhäjärven kirkkotauluun ja käkisalmelaisen Marian valokuvasta maalaamaan Kalamajan kujaset tauluun pitäisi saada arvoisensa kehykset. Kuvat: Yrjö Inkinen.

Haastattelun lomassa poikkeaa putiikkiin kurkijokelaiset taustat omaava asiakas, ja murheena on saada 1000 kappaleen koottuun palapeliin kehykset. Asiakas ei ole ensimmäistä kertaa asialla. Sen kertoo kootun palapelin kuljetukseen käytetty kankainen erityissuojus. Käden käänteessä Jukka Laamanen kääntää pelin pahville ja hetkessä on asiakkaan kanssa valittu sopivat kehykset.

Jokainen päivä on tavallan erilainen. Työtä riittää ja itsellekin on ilo nähdä valmis kehystetty maisemataulu valmiina luovutettavaksi.

REINO ÄIKIÄ

Kehystämisen jälkeen niin Pyhäjärven kirkko kuin Kiimajärven rantamaisema ovat heränneet uuteen eloon.

Pyhäjärvi-juhlien alustava aikataulu

Lauantai 14.7.

11.00 Kaiun-muistoviesti, keskusurheilukenttä
12.30-15.00 Sukuseminaari sekä suku- ja koulupiirikokoukset, Kuninkaisten koulutus- ja kulttuurikeskus, Risto Rytin sali
16.00 Muistojen ilta, Huittisten kirkko
19.00 Iltamat, Risto Rytin sali

Sunnuntai 15.7.

10.00 Juhlamessu, Huittisten kirkko
 kunniakäynti haudoilla
12.00-14.00 lounas- ja kahvimyynti juhlaravintolassa, Kuninkaisten koulutus- ja kulttuurikeskus
14.00 Päiväjuhla, Risto Rytin sali

Uot sie miul sukkuu -seminaari

Perinteinen Vpl. Pyhäjärvi-juhliin kuuluva sukututkimusseminaari järjestetään

lauantaina 14.7.2012 klo 12.30-14.30.

Paikkana on Kuninkaisten koulutus- ja kulttuurikeskus, joka on tuttu paikka sairaalan lähellä jo kaksista edellistä juhlista. Tällä kerralla esittelyssä on Ukkosten Sukuseura. Sukuseuravastaava Kalle Pakarinen esittelee Karjalat Kartat 1938 ja niiden käyttömahdollisuudet.

Tilaisuuden pääluennon pitää FM, arkeologi Oula Seitsonen ja hänen esityksensä aiheena on ”Vpl. Pyhäjärven arkeologiset tutkimukset”. Esityksien pohjalta on varattu aikaa keskusteluun. Ennen tilaisuuden alkua ja sen jälkeen on piirakkakahvimahdollisuus juhlapaikalla. Välttömästi sukuseminaarin jälkeen ovat suku- ja koulupiiritapaamiset. Tilajärjestelyjä varten ottakaa hyvissä ajoin yhteys Reino Äikiään puh. 040-769 5775, sähköposti reino.aikia@netti.fi

KALLE PAKARINEN

Pyhäjärvi-juhlat Huittisissa 14.-15.7.2012.

MAJOITUSPAIKKOJA:

Pyhäjärvi-juhille saapuvat voivat tiedustella majoituspaikkoja muun muassa seuraavista Huittisista löytyvistä majoituspalveluista:

Huittisten seurahuone
 Lauttakylänkatu 14, Huittinen
 puh. 010 548 1410, www.seke.fi

Mommolan Motelli
 Turuntie 33, Huittinen
 puh. 02 569 451, 0400 860 867
www.mommolanmotelli.fi

Rekikosken Majoituspalvelut
 Kivirannantie 253, Huittinen
 puh. 02 567 797
www.rekikoskenmajoituspalvelut.fi

Tuorin ratsutila
 Punkalaitumentie 10, Huittinen
 puh. 050 557 3450, www.tuorinratsutila.fi

Vierastalo Raska
 Raskalantie 218, Huittinen
 puh. 040 755 8544, 040 594 5525

Rakas äiti, mummo ja iso-mummo

Lilja Unelma Salonen

o.s. Kilpeläinen

24.4.1919 PYHÄJÄRVI PL
30.3.2012 UUITTINEN

*Aamun tullen sydän sammui.
Loppui vaivat maalliset.
Kauniit muistot meille jäivät.
Suru suuri sanaton.*

Kaivaten

Ritva ja Markku

Mervi ja Jari perh.

Marko ja Suvi perh.

Juha ja Sanni

Rami ja Irena perh.

Paavo ja Sirpa

Henriikka ja Tapani perh.

Maija-Stiina ja Milka

Arttu ja Riina perh.

Aleksi ja Tiia

Veljen lapset perh.

Siskon lapset perh.

Muut sukulaiset ja ystävät

Kiitos kaikille Liljaa hoitaneille.
Siunaus toimitettu 13.4.2012 Huittisten kirkossa.
Lämmin kiitos osanotosta ja myötäelämisestä.

Muistokirjoituksia

Kaisaleena Mäkelän muistolle

Hopeaseppä, muotoilija ja taiteilija **Kaisaleena Mäkelä**, s. 4.3.1963, menehtyi nopeasti edenneeseen vakavaan sairauteen 9.3.2011 Helsingissä. Kaisaleenalla oli äitinsä kautta sukujuuria Vpl. Pyhäjärven Saapruun.

Kaisaleena Mäkelä opiskeli taidetta mm. Vapaassa taidekoulussa ja hopeaseppäksi hän valmistui vuonna 1991 Lahden Muotoilu-instituutista, minkä jälkeen hän opiskeli Japanissa Hiko Muzuno Jewelry Collegessa valmistuen sieltä 1993. Hän täydensi opintojaan myös Unkarissa ja Saksassa. Taiteen maisterin tutkinnon hän suoritti Taide-teollisessa korkeakoulussa vuonna 2008.

Hän oli monipuolinen muotoilija, joka oli perehtynyt vanhaan mytologiaan ja symbolismiin, häntä kiehtoivat erityisesti ikuiset teemat ja ihmisenä olemisen alkujuuret. Hänelle koru oli pieni kannettava esine, jolla on merkitys. Hänen mukaansa koru voi osaltaan määrittää sitä, keitä olemme, mistä tulemme, mihin me kuulumme.

Kaisaleena Mäkelä teki Kalevala Korussa merkittävän uran vuodesta 1993 lähtien. Hänen laajin työnsä oli Alkuaika-sarja tarunomaisine eläinhahmoineen. Värikkäässä Kukkaketosarjassa hän sai käyttää omaa erikoisosaamistaan, emalitekniikkaa. Metsä- ja Tunturi-sarjat ovat kunnioitettuja luonnon ja Maan voima alkuperäiskansojen kulttuurille. Kalevala Korun muotoilijana Kaisaleena Mäkelän roolina on ollut yhtäläillä peilata nykyä kuin säilyttää perinnettä. Hän ehti vielä nähdä viimeiseksi jääneen Loitsu-

sarjansa lanseerauksen Kalevalan päivänä 28.2.

Kaisaleena työskenteli myös vapaana korutaiteilijana. Hän suunnitteli uniikkikoruja, valokuvasi, kirjoitti ja keräsi matkoiltaan eri maanosista vaikutteita taiteeseensa.

Perhe ja ystävät olivat Kaisaleena Mäkelälle elämän ilo ja voima. Hänen elämänsä tärkein asia oli 6-vuotias Kosmo-poika, josta hän oli tavattoman onnellinen ja ylpeä. Pienen pojan lisäksi häntä jäivät syvästi kaipaamaan perhe, sukulaiset, ystävät ja työtoverit.

KIRSTI DOUKAS
kollega ja ystävä

Äidin runo tyttären muistolle

Syystuuli humisee
puistoissa kalmiston.
Valkokukat kumartaa
kummulla haudan.

Siellä lepää nuori
ihminen.
Äiti pojan pienoisena.

Sataa, on kuin luonto
itkisi kanssa omaisten.
Ei kukaan tietää voi
määrää äidin kyynelten.

Miksi Sinä?
Miks en minä?
Luoja armahda.

Äiti
ANNA-KAARINA
MÄKELÄ
syntynyt Pyhäjärven
Saapurissa,
Aatami Nokelaisen tytär.
Täytti 15.5.2012 80 vuotta.

Kirkonsanoma

Olemme Jumalan perheväkeä

Toukokuun alkupuolella äitienpäivän vietto on paljon esillä. Siihen liittyen kirjoitellaan äitien merkityksestä perheessä ja eritoten äitien ja lasten keskinäisistä suhteista. Oikeastaan koko perhettä koskevat kysymykset nostetaan esiin.

Karjalaisissa perheissä äitien asema on ollut vahva, erityisesti sota-aikoina evakoon joutumisen ja perheen huoltamisen vuoksi. Olemme saaneet kuulla uskomattomia selviytymistarinoita sodan ajalta ja sen jälkeen. Oman anoppini elämä neljän lapsen huoltajana evakossa miehen katoamisen jälkeen on yksi niistä. Mikä on antanut näille naisille ja niin monille muil-

le kovia kokeneille voimaa selviytyä eteenpäin? Hyvät naapurit, ystävät ja sukulaiset ovat tietysti voineet antaa korvaamatonta tukea. Moni sukulaissetä tai tuttu naapuri on ollut perheen lapsille miehen mallina ja kasvattajanakin. Kuitenkin äideillä on ollut päävastuu perheen elämästä ja lasten huoltamisesta.

Kaikkein vahvimpana voiman antajana vaikeina aikoina on kertomusten mukaan ollut äitien kristillinen elämäntavotus. Ilman suuria eleitä tai sanoja he ovat jättäneet itsensä ja perheensä Jumalan haltuun. Ei heillä useinkaan ole ollut kovin paljon aikaa ”harrastuksen harjoittamiseen”, sillä arkipäivän velvollisuudet

ovat täyttäneet ajan. He ovat kuitenkin säilyttäneet mielen rohkeuden ja luottamuksen tulevaisuuteen viemällä asiansa Taivaallisen Isän hoitoon.

Voimme kysyä itseltämme: ”Olemmeko me nykyajan rauhanomaisissa olosuhteissa eläneet ihmiset tarpeeksi vahvasti sidoksissa Jumalan antamaan elämän voimaan ja turvaan? Luotammeko, että Jumala tahtoo hyvää meille ja perheilemme?”. Meidän ei tarvitse kantaa kaikkea huolta yksin ja omin voimin.

Hiljainen sydämen huokaus Jumalan puoleen on voiman antaja arkipäivän keskellä. Efesolaiskirje roh-

kaisee: ”Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen.” (Ef. 2:19). Emme voi elää meille tärkeitten ihmisten, esimerkiksi lastemme ja lastenlastemme elämää, mutta voimme rukouksessa jättää kaikki läheisemme Jumalan hoitoon ja luottaa, että Jumalan perheessä olemme kaikki hyvässä hoidossa. Voimme olla äitienpäivän merkeissä kiitollisia kaikesta siitä hyvästä, jota meitä huoltaneet ihmiset ovat meille jakanneet, ja voimme itse jättäytyä yhä luottavaisemmin elämän antajan ja ylläpitäjän, Jumalan, varaan.

SILJA FORSBERG

Lilja Salosen, o.s. Kilpeläisen, muistolle

Lilja Unelma Salonen o.s. **Kilpeläinen** syntyi Vpl Pyhäjärvellä Rotjanlahden kylässä Ylläppäessä 24.4.1919. Kilpeläisen suku on asunut Pyhäjärvellä ainakin 1700 luvun alkupuolelta lähtien. Varhaisin Pyhäjärven kirkonkirjoista löydetty Kilpeläinen on 1688 syntynyt Petter (Pekka) Kilpeläinen. Liljan isä oli Matti Kilpeläinen. Liljan äiti Anni os. Raaska tuli Sakolasta. Matille ja Annille syntyi yhteensä yhdeksän lasta, joista Lilja oli nuorin. Perheen lapsista viisi menehtyi jo lapsena, ainoastaan neljä varttui aikuisiksi.

Liljan varhaisimmat muistot ovat vuodelta 1923, jolloin hän oli nelivuotias. Tuolloin koko perhe vietti kesän Konevitsan luostarisaarella. Isä, äiti ja Toivo-veli olivat siellä toisessa, Vilho-veli kaitsi nuorempia siskojaan Selmaa ja Liljaa. Saman vuoden marraskuussa Matti-isä kuoli 43-vuotiaana ja Anni-äiti jäi yksin neljän lapsensa kanssa.

Lilja muistelee lapsuuttaan:

”Kyllä hyvin tultiin toimeen, aina oli vatsa täynnä,

leipää, maitoa ja voitakin. Äitikin jaksoi veljen kanssa töitä tehdä. Talvella äiti kehräsi ja neuloi sukkia ja lapsia ja sai niistä ryyiniä ja jauhoja, mitä milloinkin, rahakin. Eikä sitä silloin osannut enempää pyytäkään, äiti jaksoi rukoilla ja opetti meidätkin rukoilemaan iltarukouksen ja yhdessä äidin kanssa laulettiin illalla sekä aamulla, ei niin kiirettä ollut.”

”Vaikka mökki oli pieni kuin varpusen häkki mutta sopu oli hyvä. Siinä kaikki kasvoivat aikuisiksi. Oli hyvät naapurit ja koko kylän väki oli auttamassa milloin vain apua tarvittiin.”

Talvisodan seurauksena Liljan evakkotaival kulki Urjalan, Alavuden, Kokolan ja Alajärven kautta Kärsämäelle, josta he ostivat maatilan. Jatkosota alkoi 1941 ja sodan edetessä heidän oli mahdollista muuttaa takaisin Karjalaan. Karjalasta jouduttiin lähtemään uudelleen evakkoon 1944. Lilja oli mukana kuljettamassa karjaa, josta hän sai rintamatunnuksen. Evakkotie kulki Punkaharjun, Muuramen, Kärsämäen ja Sotkamon kaut-

ta Luvialle, josta löytyi ”Luvian poika” Reino. Luvialla syntyi tytär Ritva. Vuonna 1949 perhe muutti Huittisiin yhdessä Anni-äidin ja Toivo-veljen kanssa. Huittisissa syntyi vielä Paavo.

Lilja hoiti puolisoaan tämän sairastuttua. Reinon kuoleman jälkeen 2004 hän sai vielä elää useita vuosia terveenä ja seurata kahden lapsensa, kahdeksan lastenlapsensa sekä yhdeksän lastenlastenlapsensa elämää.

Viideskin sukupolvi oli jo tuloillaan. Elämälle antoi sisältöä myös runsas ystävien joukko, jotka olivat aina tervetulleita kylään. Lilja nukkui pois 30.3.2012 lähes 93-vuotiaana. Hänet haudattiin Huittisten kirkokomaahan 13.4.2012. Siunauksen toimitti pyhäjärveläistäustainen pappi Harri Ruskeepää Liljan itse tuomalla Laatokan hiekalla.

PAAVO SALONEN

Veljemme Altti Matti Kinnarin muistolle

Altti Matti Kinnari 13.2.1936-17.3.2012.

Tyyne ja Ilmari Kinnari Montrualta saivat esikoinen kaksoispojat, Kyöstin ja Matin. Kyösti sai kutsun iäisyyteen lähes kahdeksan vuotta sitten, nyt oli Matin vuoro.

Kahteen kertaan sodan kauhut ja evakkomatkan kokenut Matti oli veljeksistä rauhallisimman ja hiljaisimman. Hän ahersi uuden kodin rakennuksilla, metsässä ja pelloilla lapsuus- ja nuoruusvuodet, kuten muutkin perheen jäsenet.

Vapaa-aikanaan Matti hiihti, urheili ja oli voimistelujoukkueen kirkkaimpia tähtiä. Hän näytteli seura-

näyttämöllä, opiskeli ilta-kursseilla. Matti oli vahva ja taitava sukeltaja ja uimari.

Musiikki oli hänelle rakas harrastus. Olipa kyseessä kitara, mandoliini, nokka-huilu, huuliharppu tai mikä tahansa instrumentti, Matti soitteli omaksi ja muiden iloksi.

Aikuisiässä puhjennut sairaus pakotti lopettamaan työelämän. Valittamatta hän kesti monet leikkaukset, lääkähoidot, kivut ja särty. Matilta riitti lohduttavaa sanaa myös niille, joilla oli vaikeaa. Viimeiset vuodet kuluivat rakkaan, uskollisen ystävän, Maesyn-koiran seurassa.

Meidän sisarien luona erä-järven rannassa hän viihtyi saunoen ja uiden, luonnon ääniä kuunnellen. ”Tämä on kappale paratiisia maan päällä”, sanoi Matti viime kesänä eräänä sunnuntai-aamuna, kun seurasimme kuikan sukelusta, joutsenten sulavaa uintia ja sorsaperheen aamutoimia.

Äiti Tyyne kutsui meitä neliapilakseen. Nyt on apilassa enää kaksi ikävöivää lehteä jäljellä, sillä Matti on päässyt kaksoisveljensä luokse. Evakkomatka on päättynyt Ikuisen Rauhan Maahan. Kaivaten, paljosta kiittäen, sisaret

KYLLIKKI JA OILI

Kädet ahkerat ovat uupuneet Sydän kultainen levon sai. Illan hämärä maan ylle koittaa Kehtolaulua tuuli soittaa.

Kukat siunaten painavat päänsä Kotikoivukin kyynelöi. Pihan linnut kuiskivat hiljaa ”nuku unta niin rauhaisaa”.

Samaa polkua kuljimme kauan Nyt hetkeksi erkanee tie. Mutta koitossa huomenen uuden Taas kohtaamme, tiedän sen.

Merkkipäiviä

Laulajaisen perhekunnan tapahtumia

Salitsanrantalaisen **Pekka Arvinpoika Laulajaisen** ja Eurajoelta syntyisin olevan **Raija**-vaimon perhekunnassa on lyhyellä aikavälillä ollut tapahtuma poikineen – karjalaisista juurista huolimatta, vai juuri niidenkö siivittämänä:

– Vanhin lastenlapsemme **Eveliina** avioitui joulun alla Ranskassa norsunluurannikkolaisen diplomi-ekonomi **Landry Kottia**’n kanssa, johon hän tutustui ollessaan opiskelijavaihdossa Ranskassa. Eveliina sai v. 2008 stipendin Arvo Kukon rahastosta kieli- ja viulunsoiton opintojensa tueksi, ja soittaa viulua edelleen ystäväpiirinsä iloksi.

– Eveliinan nuorempi sisar **Pauliina** valmistui hiljattain markkinointiasistentiksi, mutta jatkaa edelleen opiskeluaan tähtäimenä yomerkonomin tutkinto. Pauliina sai tänä keväänä valmiiksi sellonsoiton B-tutkinnon, ja jatkaa tälläkin alalla opiskeluaan.

– Eveliinan ja Pauliinan isä, vanhin poikamme **Juhani**, vaihtoi Securitas-yhtymän Länsi-Suomen aluejohtajan tuolilta Turun Aikuiskoulutuskeskuksen turvallisuusalan koulutuspäällikön tehtäviin ja suoritti siinä ohessa virkaan vaadittavan aikuis-opettajan tutkinnon.

– Vanhin tyttäremme **Jaana** jatkoi lapsuutensa toiveammatista, lastentarhanopettajasta, opiskeluaan kasvatusopin maisteriksi ja toimii nykyään luokanopettajana Lapualla.

– Jaanan ja hänen kauha-

Eveliina ja Landry Kottia.

valaissyntyisen miehensä, **Jarmon**, tytär **Johanna** valmistui kesäkuussa 2011 diplomi-insinööriksi Tampereen teknillisen yliopiston tuotantotalouden linjalta. Myös Johanna on soittanut viulua varhaislapsuudesta alkaen. Hän kuuluu pääkaupungissa Helsingin kadun Filharmonikoihin, jonka ohjelmistossa tämän kevään konsertissa on mm. Beethovenin 9. sinfonia, Oodi ilolle.

– Nuorempi tyttäremme **Tiina** jatkoi myös opiskeluaan aikuisiällä ja valmistui Turun yliopistosta uskonnon opettajaksi. Tiina toimii lakkautettavaksi aiotun Turun Klassikon koulun uskonnon opettajana – kolme neljästä ”teit isän astumassa”.

– Nuorempi poikamme **Taneli** vaihtoi tietokoneiden ääreltä käytännön puolelle ja valmistui puusepäksi. Mieliharrastukseensa liittyen hän on suorittanut

myös erä- ja kalastusneuvojan tutkinnon – Pärssisen pilkkijät huomatkoot! Tanelin puusepäntaidoille on käytännön haaste, kun hän kunnostaa **Linn**-vaimon kotiseudulta, Paraisilta, hankittua 1930-luvun omakotitaloa.

– Heidän 5-vuotias poikansa **Adrian**, nuorin lastenlapsemme, kommunikoi – joittenkin kasvatusoppineitten kauhuksi – sujuvasti sekä äidin- että mumminkielellä. Kostissa käyntien seurauksena Adrian on yleensä saanut Laitilasta mummin kielellä sanan pari kotiviemisikseen.

Kiitollisena – ennen kaikkea Taivaan Isälle – ja kunniansoitukseksi vanhemmilleni ja appivanhemmilleni **Arvo** ja **Anni Ojalalle!** Appiukko oli Kollaan taisteluissa vammautunut sotainvalidi.

PEKKA-äijä

Nuijan varresta

Äitienpäivän ajatuksia

Äitienpäivä on eri maissa vuosittain vietettävä juhlapäivä, jonka ajankohta vaihtelee maittain. Suomessa äitienpäivä on toukokuun toisena sunnuntaina ja se on yksi virallisista liputuspäivistä.

Äitienpäivää vietettiin Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 1918. Äitienpäivän toi Suomeen kansakoulunopettaja ja kansanedustaja **Vilho Reima**. Aluksi päivää vietettiin toukokuun kolmantena sunnuntaina, mutta vuonna 1927 päiväksi vakiintui nykyinen käytäntö. Vuonna 1947 päivä vahvistettiin viralliseksi liputuspäiväksi.

Jatkosodan aikana vuoden 1942 äitienpäivänä 10. toukokuuta Suomen sota-voimien ylipäällikkö sotamarsalkka **Carl Gustaf Emil Mannerheim**

myönsi antamallaan päiväkäskyllä kaikille Suomen äideille yhteisesti Vapaudenristin kunniamerkein. Tämän päiväkäskyn painettu kopio on edelleen kehystettynä monien kirkkojen seinällä.

Vuosien saatossa monien perheiden perinteeseen kuuluvat esimerkiksi aamiainen äidille vuoteeseen tai itse tehty kortti. Äideille on perinteisesti kerätty valko- vuokkoja. Suomen valtakunnallisessa äitienpäiväjuhlassa tasavallan presidentti myöntää äitienpäiväkunniamerkkejä ansioituneille äideille.

Äitienpäivän ohjelmaa kouluissa ja kotona juhlistetaan lauluin. Yksi kauneimmista ja tunnetuimmista lauluista lienee eestiläisen **Lydia Koidulan** sanoittama virolainen kansan-

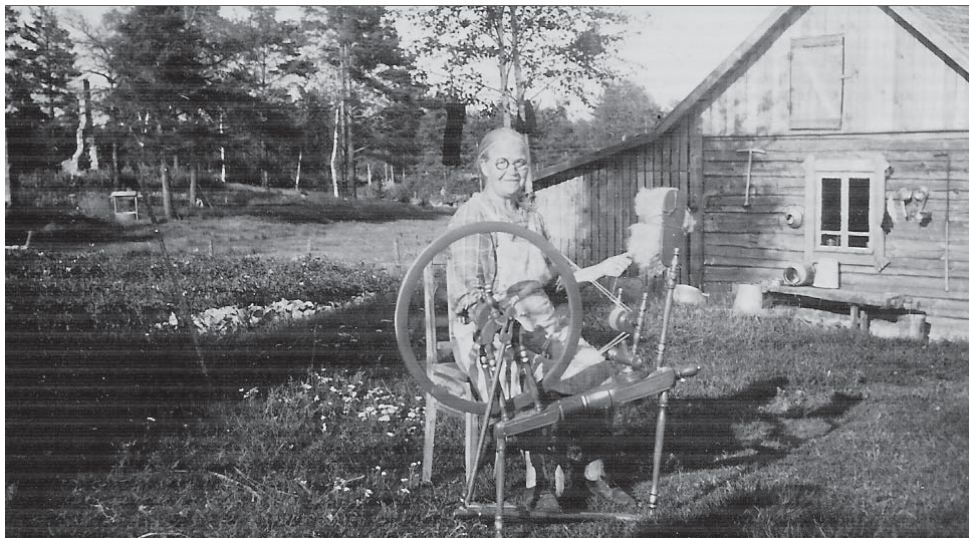
sävelmä, **Hilja Haahden** suomentama Äidin sydän.

Maan päällä paikka yksi on, niin pyhä, armas verraton, mi tarjoo lemмен turvaisan ja kätkee onnen kalleimman.

Vain sydän äidin, tunnen sen, näin hellä on ja lämpeinen. Se riemuitsee sun riemustas, se tuntee huoltas, tuskias.

Muistakaamme arvostaa äitien työtä vuoden jokaisena päivänä. He ovat sen ansainneet.

YRJÖ S. KAASALAINEN

Isoäitini **Helena Kaasalainen o.s. Karilainen** keträä (kehrää) villalankaa kotona Vpl.Pyhäjärvellä kesällä 1942. Taustalla asuttava saunarakennus ja kauempana jatkosodassa 1941 elokuussa tuhoutunut päärakennus. Elämä jatkui kaikesta puutteesta huolimatta parempien aikojen toivossa.

Pyhäjärven poikia Porin lyseolaisten tapaamisessa

Perinteistä rikkaan Porin Lyseon entisillä oppilailla, jotka asuvat Helsingissä tai lähiympäristössä, on vuodesta 1962 saakka ollut traditiona vuosittain palmusunnuntain tiimoilla kokoontua yhteiselle lounaalle tapaamaan toisiaan ja muistelemaan menneitä kouluajoja.

Parin viime vuoden ajan on kokoonkutsujana ollut äskettäin eläkkeelle siirtynyt Vantaan entinen kaupunginjohtaja **Juhani Paajanen**, jolla, kuten tunnettua, on pyhäjärveläistäusta (kuvasssa ensimmäisenä oikealla). Ylioppilaaksi Porin Lyseosta hän pääsi vuonna 1966.

Tänä vuonna oli kutsua saapua 31.3. lounaalle Lasipalatsiin noudattanut kaikkiaan 38 entistä lyseolaista, vanhimmat 1940-luvun alussa Lyseon oppilaiksi tulleet. Tilaisuudessa, toisen pöydän ääressä, oli läsnä myös vuonna 1953 samasta opinahjosta ylioppilaaksi valmistunut **Kari Uusitalo**.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen
Harjavalta,
Kallenk. 10
29200 Harjavalta
puh. 0400-626 770,
yrjo.kaasalainen
@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg
Helsinki,
Ryytimaantie 19 A 8 00320
Helsinki,
puh. 050-511 2899,
juhaniforsberg
@gmail.com

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Esko Pulakka
Nokia,
Kuljunperäntie 189
37200 Siuro
puh. 044 383 0867
esko.pulakka
@gmail.com

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossaan tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista. Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Kerromme Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä vuosien saatossa stipendin saaneiden kuulumisia, joko opintojen keskeltä tai valmistumisen jälkeen. Ota yhteyttä toimitukseen!

Tilaa oma Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi! Tilaushinta edelleen vain 30 euroa/vuosikerta, lehti ilmestyy kerran kuukaudessa. Huom! Saatavilla vielä myös kaikki alkuvuoden numerot. Soita p. 040 730 2622

vpl. **Pyhäjärvi**

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

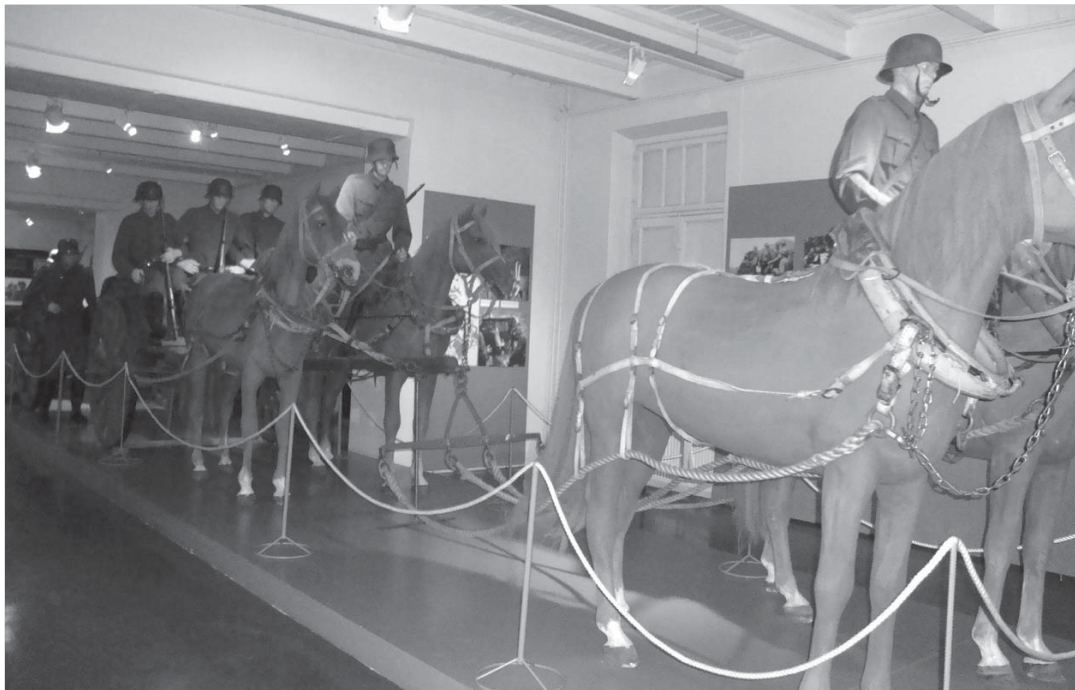
Kuninkaallisen Armeijan tykistörykmentti ja Kylmänkukkakuohuviiniä Pyhäjärveläiset tutustuivat harvinaisuuksiin retkellään

Rannikolla lähtiessä ja tullessa paistanut aurinko ja sisämaassa sateenvihmanta saattelivat kevätretkeä, jolle pyhäjärveläiset ja kurkijokelaiset yksissä tuumin suuntasivat äitienpäivän aattona 12.5. Toukokuu on parasta vuodenaikaa retkeilyyn, ei ole liian kuuma. Kaksikerosbussista hulpeasti avautuvat näkymät valkovuokometsiköihin, narsissipihoille, juurikylvetyille pelloaukeille ja kappale kymmenissä sävyissä viheriövää uusmaalaista ja hämäläistä tienvarsimiljöötä ihastuttivat meitä. Me kaupunki- ja taajama-asujat saimme ne kuin kaupan päällisinä nähtävyyksille, jotka tälle matkalle oli valittu kohteiksemme.

Ellet Sinä, karjalaissyntyinen evakko tai evakon jälkeläinen ole koskaan käynyt Suomen Tykistömuseossa Hämeenlinnassa, jonne se Niinisalosta siirtyi 1997, tee se ensi tilassa! Meihin miltei geenitasolle asti vaikuttaneet, viime vuosisadalla käydyt sodat ja taistelut, joiden lopputuloksena Karjala menetettiin, avautuvat koskettavasti ja inhimillisiä tarinoita kertoen tässä raudan ja ruudin museossa. Koskettavuuteen vaikutti olennaisesti kaksi asiaa: erinomaisesti kokoelmiin puheillaan johdattanut oppaamme, museomestari **Ilkka Vahtokarin** elävä kerronta ja ne kaksi multimediaesitystä, jotka näimme museon elokuva-teatterissa.

Suomen sodassa 1806-1807 käytetty Kuninkaallisen Armeijan Tykistörykmentin tykki, kookas 700 kg painava tappoase, jonka kuulat yltyivät aina 1200 metriin, oli vanhin ja ehkä vaikuttavin lukuisista museon tykeistä. Sen vetämiseen tarvittiin kuusi hevosta. Tällaisia tykkejä oli siinä sodassa 12 kappaletta. No, jos totta puhutaan, niin museotykkistä vain tykin piippu on alkuperäinen ja sekin lainassa tukholmalaisesta museosta. Mutta mitäpä sitä nyt niin tarkkana pitää olla.

Hämeen vanhan linnan viereisellä entisellä Linnan kasarmilla sijaitseva Tykistömuseo on vaikuttava, merkittävä ja ainutlaatuinen, huolella rakennettu kokonaisuus Suomen historian käännekohtissa mukana ollut esineistöä ja kertomuksia siitä, mitä todella tapahtui. Herää kysymysten tulva: miten on ollut niinä sotien vuosina tykeillä, panssareilla, lentokoneilla, aseilla ylipäätään – tämänkaltaisella välineistöllä – mahdollista saavuttaa se tulos, että Suomi on yhä maailmankartalla. Tiedämme, että ihmiset kunkin sodan tuloksen ratkaisivat, ei sittenkään aseistus.

Talvi- jatkosodan aikaisia varusteita ja elämää esittelevällä osastolla on myös mm. luonnollisen kokoisten kolmen hevosparin vetämä tykkilavetti.

Lausunnoissaan museota ja siellä nähtäviä multivideodokumentteja ylistänyt, pääministerikaudellaan siellä vierailut **Paavo Lipponen** mukanaan pohjoismaisia ministereitä, pääsi ihastuksen toteamuksillaan aikanaan julkisuuteen. Se käy hyvin ymmärrettäväksi, kun katselee Talvisota- ja Tali-Ihantala-multimediaesityksiä suurelta valkokankaalta. Tuskin kukaan meistä pystyi olemaan muutoin kuin itku silmissä läsnä esityksissä, jotka varmasti seuraavat uniin saakka.

Makunautintoja ja taidokasta lasia

Suomalainen maatalaelinkeinojen kehittyminen parin, kolmen viime vuosikymmenen aikana on mahdollistanut kotimaisten elämää rikastuttavien makunautintojen lisääntymisen. Pälkäneen Laitikkalassa kohta parikymmentä vuotta Rönnavikin viinitila-nimellä toiminut yritys palveluineen on oiva esimerkki uskalla uusia tuotantohajarojen valtauksesta. Pihlajien reunustamasta järvenrantatilasta tuli 1800-luvun alussa kihlakunnan kirjuriin, kamreeri **Schrey**n asuinpaikka. Nykyistä tilan päärakennusta alettiin rakentaa jo kamreerin aikana. 1869 tilan omistajaksi tullut **Viktor Aleksanteri Kustaanpoika** otti nimekseen **Rönnavik**, jonka suvun hallussa monialaisesti tuotantoa jalostava ja mm. ravintolapalveluita tuottava yritys on.

Niin Kylmänkukka-kuohuviini, Iso viha-pontikka kuin Kostian kutsu- ja Ilmoilan Impi-viinit ovat oivallisesti keksittyjä nimiä Rönnavikin tilalla jalostetuille tuotteille. EU- ja suomalainen lainsäädäntö asettavat rajoituksia tuotteiden markkinoille ja myynnille. Niitä ei olla jääty suuremaan rohkeasti uusia aluevalta-

uksia viinimarjojen ja omenien jalostamisessa tuotteiksi tekevässä, **Eila** ja **Jouni Rönnavin** perustama yrityksessä. Tulossa on mm. olutpanimoa ja leipomotoimintaa. Tilan isännöidyn sukupolvenvaihdoksessa saaneet nuoret saavat pääasiallisen leipänsä broilerituotannosta, mutta 1800 herukkapensaasta viljelmien sadon jalostus on edelleen keskeisin Rönnavikin tuotantoaloista.

Hämeenkylmänkukkaka eli kylmänkukkaka esiintyy Suomessa pääasiassa Kanta-Hämeessä, mm. Janakkalan pitäjän alueella. Rönnavikin tilalla on Suomen pohjoisin kylmänkukan esiintymä. Siksi siitä johdettiin nimi valkoherukasta, mustaherukasta ja karviaisesta valmistetulle, paljon käsityövaiheita vaativalle kuohuviinille. Maistelimme sitä ja tilan viinejä ja likööreitä Kamreerin herkulounasta nauttiessamme. Pääsimme tutustumaan myös tilan viinehtimöön.

Viimeisin retkikohteista oli tulomatkamme keidas, Suomen lasimuseo Riihimäellä. Jo rakennuksena

Vitriinin aarteita tarkastelevat Keijo Tikka, Eeva-Liisa Mikkola, Orvokki Kaartinen takanaan Jorma Kaartinen, Sakari Karsila, Irja Haili ja Aila Molarius.

arkkitehtuuriltaan ja sisätiloiltaan upea lasimuseo avattiin entisissä turvetehtaana ja myöhemmin kristallihionona toimineessa, nyt valkoiseksi kalkitussa tiilirakennuksessa 1980-luvun lopulla. Sillä vuosikymmenellä Riihimäellä oli vielä osittain tuotannollisessa toiminnassa suuri ja maineikas, mm. Ilves-tölkeistä joka kodissa tunnettu Riihimäen Lasi sekä pienempi talous- ja taidelasia valmistanut

Kumelan lasitehdas. Nyt koko Suomessa on enää kaksi samassa yritysryppäissä toimivaa lasitehdasta, Nuutajärvi ja Iittala. Joitain pieniä studiolasipajoja löytyy, ei muuta. Museon historiallisessa perusnäyttelyssä voi tutustua yli 4000 v pitkäin lasinvalmistuksen ja suomalaisen lasituotannon 300-vuotiseen perintöön.

Suomen Lasimuseon ystävät -tukiyhdistys vastaa tätä nykyä suurelta osin

museon peruskokoelmien kartuttamisesta. Näyttävien peruskokoelmien lisäksi näimme esillä olleet kolme vaihtuvaa koti- ja ulkomaista taidelasia esittelevää näyttelyä. Kesäkuun alussa museon suureen saliin on avautumassa syyskuun lopulle asti 30 suomalaisen lasitaliteilijan tuotantoa karahvista kirjahyllyyn esittelevä kokoelma.

Palaute retkellä mukana olleilta, tällä kertaa yhteensä 28 osallistujalta, oli ohjelmasisällöstä kiittelyn lisäksi, että Vpl. Pyhäjärven ja Kurkijoen pitäjaseurojen yhteistyötä retkien järjestämisessä kannattaa ehdottomasti jatkaa. Kumpikaan seura kun ei enää jäsenistönsä korkean keski-ikänsä vuoksi saa liikkeelle yksinään linja-autollista retkelle lähtijöitä. Kohteista ei ole pulaa. Seuraavaa retkeä syksyllä valmistelemaan ryhtyvät saivat eväitä mieltä, lähteäkö esimerkiksi Loviisan seudulle, Viipuriin, Ahvenanmaalle vai mentäisiinkö vaikka Vantaan vähemmän tunnettuihin kohteisiin Vantaan Maatalousmuseoon ja Relander-museoon.

KAARINA
PÄRSSINEN

Kylmänkukka on nimeltään Rönnavikin viinitilan huipputuote, aromikas shampanja, jolla skoolasimme keväälle. Vasemmalta Kaarina Pärssinen, Kaisa-Liisa Korhonen ja maistiaiset meille tarjonnut Keijo Tikka.

Evakkomatkoilla olleet lapaset ja sormikkaat

Mummoni **Katri Pitkän-Miettinen** lähti monien muiden mukana käskyn käydessä evakkoon Pyhäjärven Pyhäkylästä. Mukanaan Singer-ompelukone, rukki ja henkilökohtaisia vaatteita. Sotilaat, heidän joukossaan isäni **Kaarlo Miettinen**, lähtivät 16.3.1940 Konevitsasta, missä he palvelivat varusmiespalvelustaan, jatkoivat matkaansa 17.3.1940 klo 15.00 Käksälmen asemalta ja saapuivat 18.3.1940 klo 22.30 Silvolan asemalle.

Mummoni saapui 28.1.1940 Alavuden Rantatöysään. Tammikuu ja voidaan olettaa, että silloin oli täysi talvi, eikä varmaankaan suojakeli. Silloin hänellä oli mukanaan kuvassa lapaset ja sormikkaat. Taidokkaasti kudotut ja reissussa rähjäntyneet. Niitä ei saanut parsia eikä muutenkaan entisöidä.

Vuodet ovat vierineet, ja korvissani soi edelleen mummoni sanat: ”Niitä ei huoli korjata, vaan saavat olla muistona niiltä ajoilta”. Tietyömailla ei ollut järin

helppoa, mutta ei myöskään lautoja kantaessa, joten on varsin ymmärrettävää, että päivätyön jälkeen ei enää ollut mielekäästä ottaa neulaa ja lankaa käsiinsä. Mahtoiko edes olla matkassakaan välineitä.

Tuli uusi komennus ja uusi lähtö. Tällä kertaa vakituksena asuinpaikkana ilmoitettiin Kuortaneen

Myöry. Siellä olenkin saanut kyläillä myöhemmin isän nuoruuden ystävien luona.

Lapaset ja sormikkaat ovat olleet näyttelyssä Pedersören kirjastossa muiden sota-ajan puhdetöiden lomassa. Joku saattaa pohdita, kuinka kehtaa laittaa esille näinkin risaisia, mutta olkoon se vain muistutus.

Maila Hägglund käsissään äidin vanhat lapaset.

Olipa sellaisiakin, joilla ei edes ollut käsineitä lähtiesään. Muistutus myös siitäkin, että helpolla ei vapautta ostettu. Itselleni tuottaa myös iloa se, että saan mallin uusiin lapasiin ja siitä voi kehittää edelleen pohdin-

taa, mitä pyhäkylöiset ku-
toivat?

Singeri ja rukki ovat nekin tallessa ja molemmat ovat saaneet olla työssä. Ihan oikeasti. Mummoni asettui Lahteen ja Vanerille töihin ja isäni rakastui äitiini

Vilppulassa ja asui suurimman osan loppuelämästään Pietarsaareissa.

MAILA HÄGGLUND
Norrsidan 538
68920 Forsby

Porissan pojan tähtihetkiä maailmalla

Luultavasti antiikin historiaa taitavasti elävöittäneet opettajat saivat vain evakkoreissuilla maailmaa matkanneen koulupojan tuumimaan, kuinka mukava olisi joskus nähdä Ateena, Rooma ja Kairo. Haave tuntui mahdottomalta, ja ylen vähiin jäikin pojan myöhempi matkailu.

Jokin toive sentään toteutui. Moisen ihmeen yllyttämänä jopa kehtasin haaveilla talvisista eläkepäivistä Roomassa, joka on ainoa siedettävältä vaikuttanut suurkaupunki, mutta, kuten äitini tapasi sanoa, ei ollut suotu sille sarvia. Täytyi jäädä pakkaskuutkin tonkimaan kotoista pahnaa. Mikäpä siinä; hangen kimmallus saa korvata Välimeren välkkeen, kaukolämpö etelän auringon, ja onhan Altian viinivalikoima varsin hyvä. Jos joku arvelee, että kahden ensin mainitun vertailun kohdalla syylästyn itsepetokseen ja pelkkään retoriikkaan, niin ainakin kolmannen kategorian osalta kotoinen vaikutus on ihan yhtä hyvä kuin Italiassa. Tehon voi kaikkialla säädellä mieleisekseen.

Pyrkivät nämä johdantokappaleet turhaan venymään, vaikka Klusili Käksäsalmissa virheestä varoitti. Matkataan nyt Egyptin maalle, jota meille Porissan kasvateille varhain tehtiin

tutuksi Taavetin pyhä- ja Eevan kiertokoulussa, mitä taruja sitten tarjoilivatkin.

Onnellisten sattumusten siivin oli mammonan hyljeksimä humanisti mukana kuuntelemassa minareettien joikuja ja Niilin laivalla töl-
listelemässä rantojen elämää. Purjehdus oli pitkä, luonto vaati osansa ja täytyi tutustua aluksen mukavuuslaitokseen.

Joku harjaantunut idäntien kulkija ei ehkä olisi todennut siinä mitään poikkeuksellista, mutta ilman vertailukohtiakin laitoksen siivoton laatu oli maailmanennätys. Tosin lattia ei lainehtinut, kuten hotelli Warnow’n wc:n lattia Itä-Saksan rauhanarmeijan upseerien juhlistua hotellissa sotaharjoitustaan, mutta koko tila, jossa mukavuutta alttiisti tarjosi aukko lattiasa, oli kauhistuttavan törkyinen. Se oli seiniä myöten käsittämättömän liian peitossa. Jos olisi ollutkin istuin, niin kukapa sitä olisi voinut käyttää. Paikka oli sananmukaisesti hirveä.

Seurueeseen kuului useita Helsingin herroja hienoine rouvineen, noita ruotsilaan meitä suomalaisia simputtavia viikinkien hengenheimolaisia. Olin tilapäisesti mukana ajelehtiva häiriö. Silti ihminen voi aina yrittää oppia. Niinpä asetuin kannella paikkaan, josta voin

tarkkailla toiletista palaavien reaktioita. Ymmärsin vaieta omista pikku havainnoistani, etten tarvेलisi koetilannetta.

Purjehduksen loppua kohti asiakaskäynnit tihenivät väistämättömistä syistä. Havainnot olivat mieleenpainuvia. Ovesta pujahteli tyrmistytävän kokemuksen nujertamaa väkeä. Kuka näytti hämmentyneen pois-
saolevalta, kuka hapenpuutteesta kärsivältä. Joku tuntui hapuilevan sanoja päästäkseen normaaliin olotilaansa, hienostonaiset veivät ystävättäriään sivuun, supisivat ja elehtivät. Neuvoton järkytys ja vimmas-
tunut inho paistoivat heistä kauas.

Pakkoruotsin, tuon meihin suomalaisiin iskostetun kansallisen orjanmerkin, piinaama sieluni iloitsi. Kerrankin! Ehdoton tähtihetki oli, kun Helsingin ruotsalaisen kuohukerman kuulunut kopeanoloinen rouva ovelta ilmaannuttuaan kiireisesti etsi henkistä tasapainoa toisen säätysisarensa luota. Luulen, että prinssessa, joka kärsi herneestä patjan alla, pääsi vähemmällä kuin nuo kohtalon Niilin laivalla murjomat daamit.

Kun Särkelä itte päätyi toteamaan, että kulttuurin perustekijät ovat maa ja matkustaminen, niin jo tä-

mäkin vähäinen reissu tuotti myös myöhempää kertymää.

Onnellisten tähtien suopeudesta olin Torontossa sellaisessa kokouksessa, joihin tieteellinen maailma kerää porukkaa löpöttelemään joutavia. Tällä perusteella ministeriöt ja säätiöt antavat köyhälle yliopistorahvaalle rahaa matkustella. Kokouksen aikana kaupunkiin saapui Tutankhamonin näyttely. Se tuotti kaupunkiin rutkasti rahaa, sillä näyttelyesineiden jäljennöksiä, muovista roinaa, oli auliisti saatavissa eri paikoista.

Tapaus oli sen verran erikoinen, että kokouksen ohjelmaan sisältyi näyttelykäynti. Paikat olivat väkeä piukassa. Katselin vitriineillä tungsivien takaa kaikessa rauhassa, kun luokseni ilmaantui huolehtiva virkailija, joka oli tehnyt joh-
topäätöksiä kävelykepeistäni. Hän tahtoi raivata vähävoimaiselle tietä aarteiden äärelle. Tein parhaani luodakseni vaikutelman, että pikku harppaukset maanosasta toiseen olivat minulle pelkkää rutiinia. Kiitin virkailijaa ystävällisestä eleestä torjuen avun todeten vaatimattomasti: “Olen nähnyt kaiken tämän Kairossa”.

ERKKI LEHTINEN

Apurahat 2012 haettavina

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön yhteydessä toimii kuusi erillistä apurahoja jakavaa rahastoa.

Apuraha voidaan myöntää seuraavin edellytyksin:

- hakijan opinnot ovat tulossa päätösvaiheeseensa
- hakija ei ole aikaisemmin saanut apurahaa alla mainituista rahastoista
- hakijan sukujuuret ovat Vpl. Pyhäjärvellä (isä, äiti, isovanhemmat jne.) Esivanhemman nimi, syntymäaika, asuinkylä tai talo.

Toukokuun 2012 loppuun päättyvä hakuaika (postitus viimeistään 31.5.2012):

- **Perinnerahasto I:stä** apurahoja jaetaan äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille.
- **Arvo Kukon rahastosta** apurahoja jaetaan humanistisia tieteitä ja musiikkia opiskeleville.

Näiden kahden rahaston apurahojen saajat kutsutaan Vpl. Pyhäjärvi-juhlien päiväjuhlassa Huittisissa 15.7.2012 tapahtuvaan stipendien jakoon.

Tiedustelut:

Juhani Forsberg p. 050 5112 899 tai
asiamies Pirjo Kiiala p. 044 2815 047.

Hakemuslomake on tulostettavissa säätiön kotisivuilta/apurahat
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Lomakkeen kaikki tiedot tulee täyttää ja postittaa liitteineen osoitteella:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus
c/o Juhani Forsberg
Ryytimaantie 19 A 8 00320 Helsinki

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Soita tiedot ajantasalle p. 040 730 2622

Pyhäjärvi-lehti on hyvä lahja nuorisolle!

Pyhäjärven kyläretki osa X: Konnitsa ja Hassinmäki

Kiimajärven kierros jatkuu Kiimajärven rannoilla Trubetskoin kylissä, joiden kartoituvastuussa oli v. 1769 aluetta kiertäneestä viiden hengen maanmittariryhmästä 25-vuotias revisiomaanmittari **Adam Ottelin** (s. 1744, k. 1804) eli Äijölässä, Konnitsajoella ja Hassinmäellä.

Musakanlahden jälkeen ensimmäiset talot tulivat vastaan Konnitsajoen kylään kuuluneessa Äijönniemessä. Vuonna 1769 tilalliseksi oli merkitty **Göran Äijö**. Päätalon lisäksi suvulla oli noin kilometri eteenpäin toinen talo, jota ympäröivät pienet pellot. Vanhempien karttojen perusteella voi päätellä, että luoteinen talon paikka oli olemassa jo v. 1500. Äijöllä oli oma mylly puron varressa.

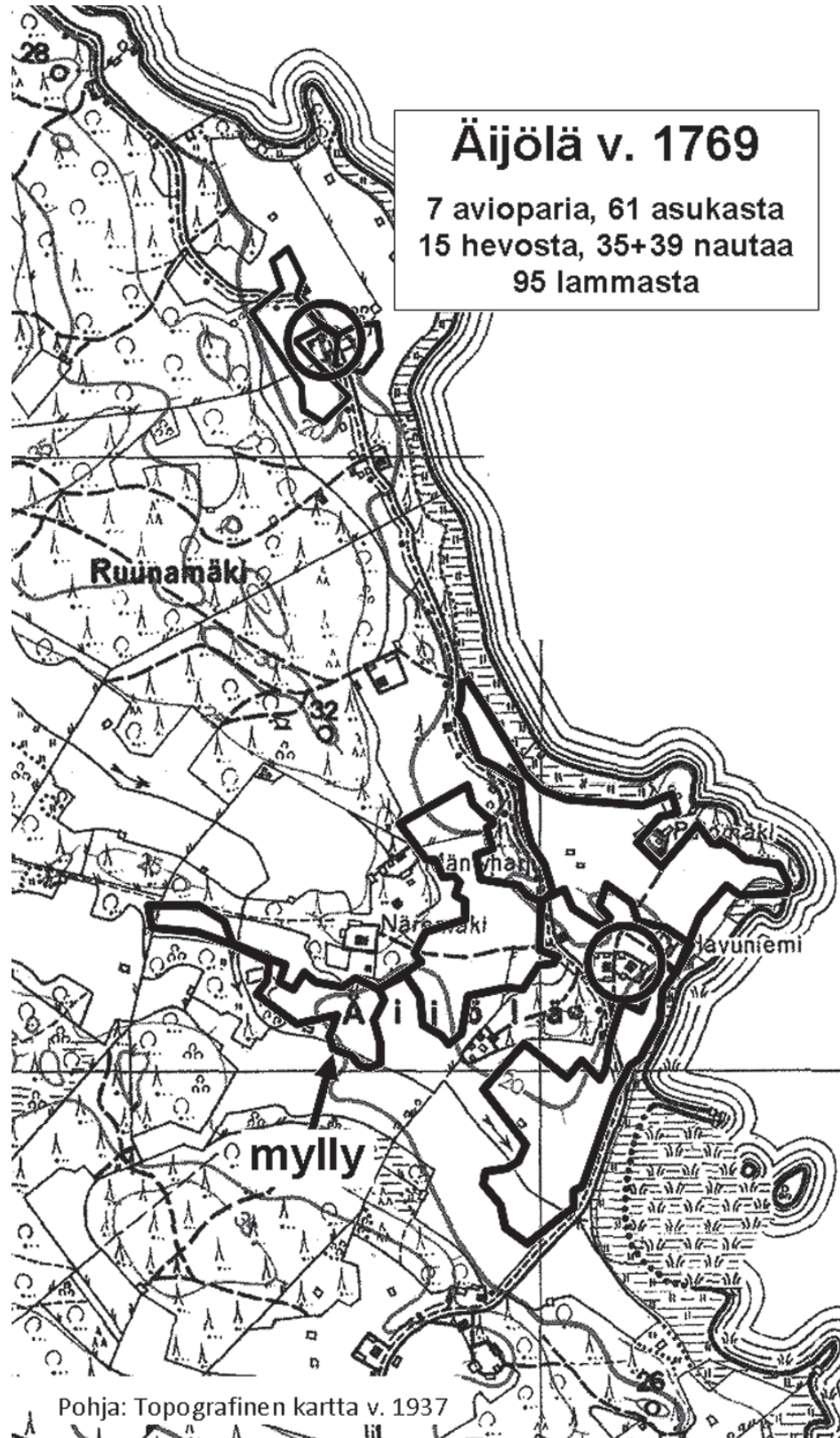
Äijölässä asuivat myös **Kupariset** ja asukkaita oli seitsemän avioparia perheineen, yhteensä 61 henkeä, joista 38 oli alle 20-vuotiaita. Kukaan ei ollut täyttänyt 60 vuotta. Hevosia kulkupelienä ja työjuhtina oli yhteensä 15 eli 1,3 jokaista miestä kohti. Lehmiä oli 35 ja nuorta karjaa 39 päätä sekä lampaista vajaa sata.

Kunnianniemen talot Konnitsassa

Konnitsan peltoaukeille saavuttaessa ensimmäinen tila kuului vuonna 1769 Kunnianniemen kylään, niin oli myös isojaossa 1800-luvun lopussa. Oheisessa kartassa kylään kuuluneet pellot ja talot on merkitty A-kirjaimella.

Verokartan yhteydessä olleeseen tilastoon oli Kunnianniemen tilojen omistajiksi nimetty **Mikko Pärssinen** ja **Juho Ihalainen**. Näistä nimistä Mikko Pärssinen askarrutti. Pääkylässä nimittäin asui **Kaasalaisia** ja Mikko oli tullut sinne vävyksi vasta 1750-luvulla. Arvelen, että Pärssinen oli edustanut pääkylän taloa maanmittarin kanssa asioita käsiteltäessä ja nimi oli tullut sen takia kirjattua. Ihalaiset asuivat Konnitsassa rantatalossa ja täällä asui noin vuodesta 1766 alkaen tulkintani mukaan myös **Jöran Pärssinen**, joka muutti perheineen Kahvenitsasta.

Toinen Kunnianniemen kylään kuulunut alue oli Konnitsajoen eteläranta, joka oli kilometrin pituudelta ja parin sadan metrin leveydeltä Kunnianniemeä. Rannan alueella oli kaksi erillistä taloa, toinen oli myöhemmän kansakoulun kohdalla ja toinen tien vastakkaisella puolella sillan kupeessa. Verokartassa oli maininta Jälkösen niitystä. **Jälköset** asuivat Konnitsan Kunnianniemessä torpparina, ehkä täällä. Rantalualue siirtyi hovin alueeksi 1840-luvulla.

Kunnianniemen asukkaista Kaasalaisia / Pärssisiä sekä Ihalaisia oli yhteensä 62 henkeä, 13 avioparia. Hevosia oli 15, nautakarjaa 60 ja lampaista 40. Inhysningar-termillä eli tilattomia oli tällä tilalla verotilastossa kymmenkunta henkilöä.

Nokelaiset ja Kaasalaiset

Kunnianniemen alueiden välissä oli Konnitsajoen kylään kuulunut tila C, jonka omistajia olivat **Jöran Nokelainen** ja **Jöran Kaasalainen**. Molempien talo oli rannan tuntumassa, Nokelaiset näyttivät pysyneen paikallaan evakkomatkaan asti. Kaasalaisella mainittiin olleen omistus myös Kiimajärvellä. Lisäksi asukkaaksi mainittiin **Tontti**. Torppari **Yrjö Nolon** peltot oli nykykartan Kaasalanmäen kohdalla tien länsipuolella. Tilalla oli yhteensä 40 henkeä, 8 avioparia, 13 hevosta, 41 lehmää ja 42 nuorta nautaa sekä 70 lammasta.

Joen pohjoispuoliset tilat

Konnitsajoen eteläpuoliset metsät ja muut maat oli jaettu edellä mainituille kyläläisille. Joen pohjoinen puoli oli kolmella muulla suvulla: **Jöran Hiiri** (tila D), **Mikko Ijäs** (E) sekä **Tuomas Luukkanen** (F) ja **Heikki Luukkanen** (G). Nämä käyttivät metsiä yhteisesti, mutta niityt ja pellot oli nimetty tiloille.

Vuoden 1769 kartan lisäksi pohjoiselta alueelta oli laadittu tilannekartta vuonna 1849. Kartan teko liittyi hovin ja muiden tilojen rajuun vetoon eli muutokset 80 vuoden kuluessa oli dokumentoitu. Hovin alueeksi oli vallattu kaikki Hiiren ja Ijäsien vuoden 1769 pellot ja lisäksi joen etelärannalta entinen Kunnianniemen kaista. Oheessa on kaksi vuoden 1849 tilannetta kuvaavaa karttaa. Toiseen on nimetty hovin rakennukset ja niiden käyttötarkoitukset sekä tienristeyksen lähistön talojen haltijat. Toiseen karttakuvaan on sijoitettu

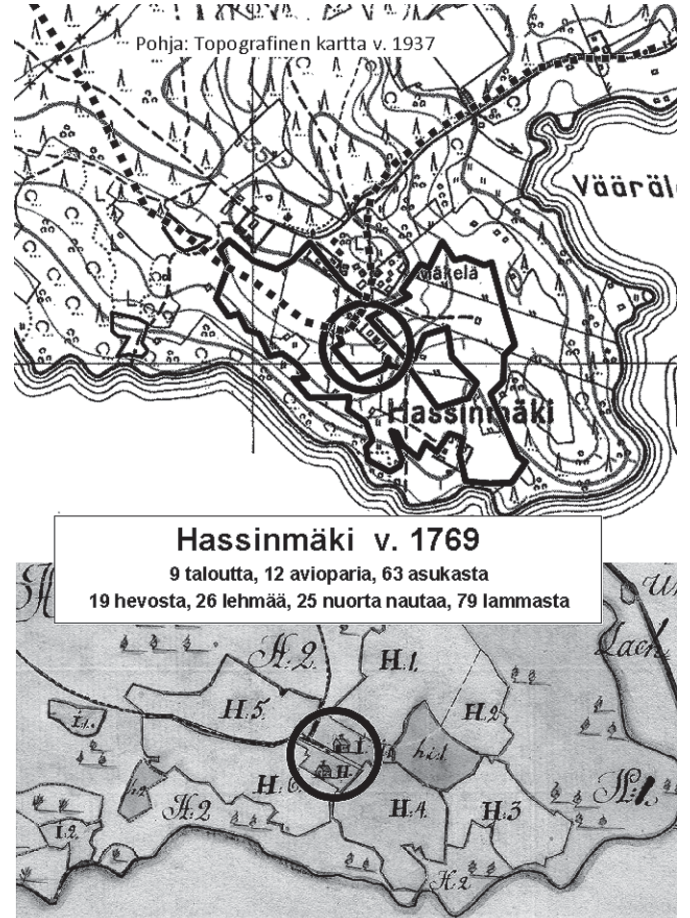
kaikki muut talot haltijatietoineen.

Hiiri ja Ijäs

Hiiret ja Ijäkset asuivat vuonna 1769 samassa pihapiirissä järven rannalla nykykartan Järvelän talon paikkeilla. Perheet viljelivät yhdessä ns. kotipeltoja talon lähellä, mutta muuten molemmilla oli omat tilukset. Miksi suvut olivat samassa pihapiirissä? Siihen ei historiatieto yletä, kun molemmat olivat Konnitsassa jo kirkonkirjausten alusta asti.

Hiiriä oli kolme avioparia ja 20 henkilöä ja Ijäksi kymmenen avioparia ja 50 henkeä. Muut vaurausluvut näilläkin tiloilla nousivat alueen tasoa: yhteensä 15 hevosta, 85 nautaa ja 70 lammasta.

Vuonna 1849 heidän talojensa paikalla rannassa oli yksi hovin hallinnassa ollut asuinrakennus ja ilmeisesti venevalkama. Sekä Hiiret ja Ijäkset olivat tällöin muuttaneet uusille asuinpaikoille hovin alueen ul-

Hassinmäki.

kopuolelle.

Joen pohjoisrannan pellot sillan lähellä olivat v. 1769 pääosin Hiirellä. Arvelen siellä asuneen torpparin, kirkonkirjat mainitsevat aiemmin mainittujen Jälkösen ja Nolon lisäksi torppareiksi **Suutarin** ja **Tiiran**.

Samaan tapaan kuin monessa aiemmassa kylässä verokartalla oli Saunaniitty kauempana kylästä. Se sijaitsi Serskanlammelta Konnitsajokeen johtaneen puron varrella noin kolmen kilometrin päässä kylästä puoli kilometriä koilliseen nykykartan Kaunolan talosta. Tilojen C ja D mylly oli Humalaisiin / Tiuriin johtavan tien varressa Mustajoenlailla.

Konnitsan hovi v. 1849

Hovi lienee rakennettu 1840-luvulla Freederickszin toimesta. Hovirakennuksen ja rannan välissä oli puutarha ja rannassa sillan kupeessa kaksi uimarakennusta ja -laituria. Aikaisemmat jokirannan torpat oli purettu. Päärakennuksen pohjoispuolella oli ensin asuin- hovin pihapiiri, jonka keskellä oli kukka- / pensasistutuksia kehässä, ja sitten navetan piha, jonka keskellä oli kaivo. Pihapiirissä oli viljamakasiini ja myös neljä nimeämätöntä rakennusta, ehkä aittoja tai palvelusväen tiloja. Riihi, olkilato, peruna- ja kaalivarasto, sauna ja paja olivat pihapiirin ulkopuolella.

Kun vuonna 1769 hovin alueen tiloilla, siis Hiirillä ja Ijäsillä oli ollut hevosia ja nautoja satakunta, joita suvun voimin hoidettiin, niin jäin hieman pohdiskelemaan, että kuinka paljon hovin navetassa ja karjasuojissa oli eläimiä 80 vuoden kuluttua?

Kivikausi ja kalmisto

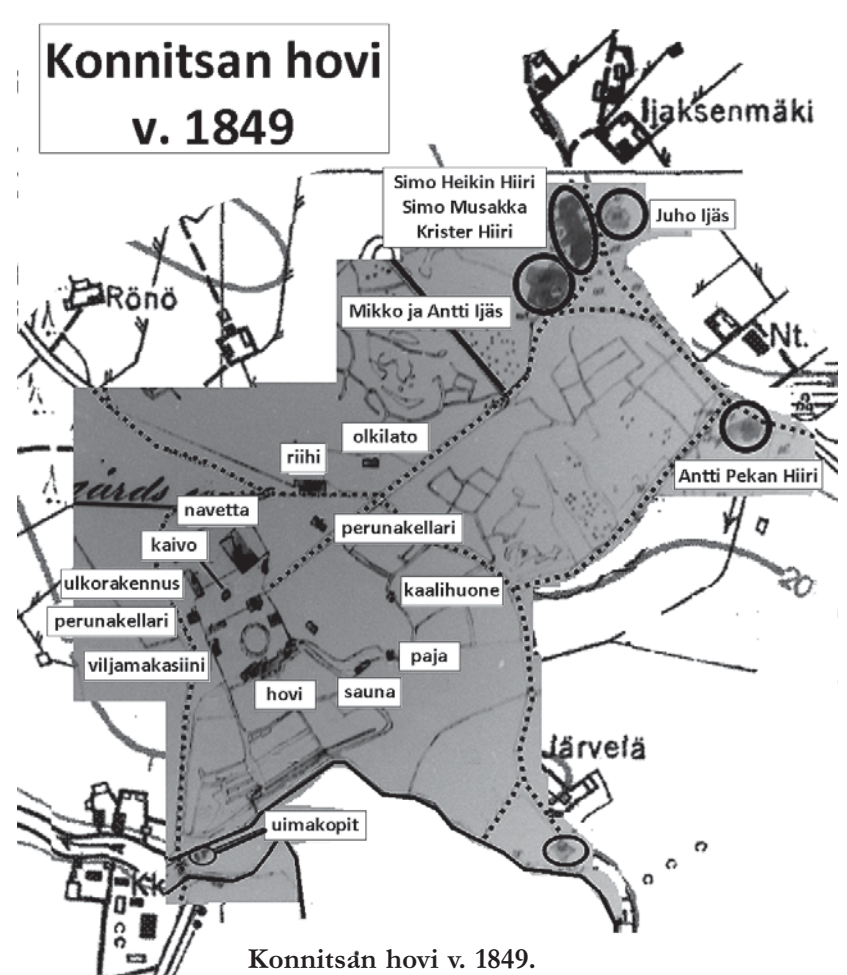
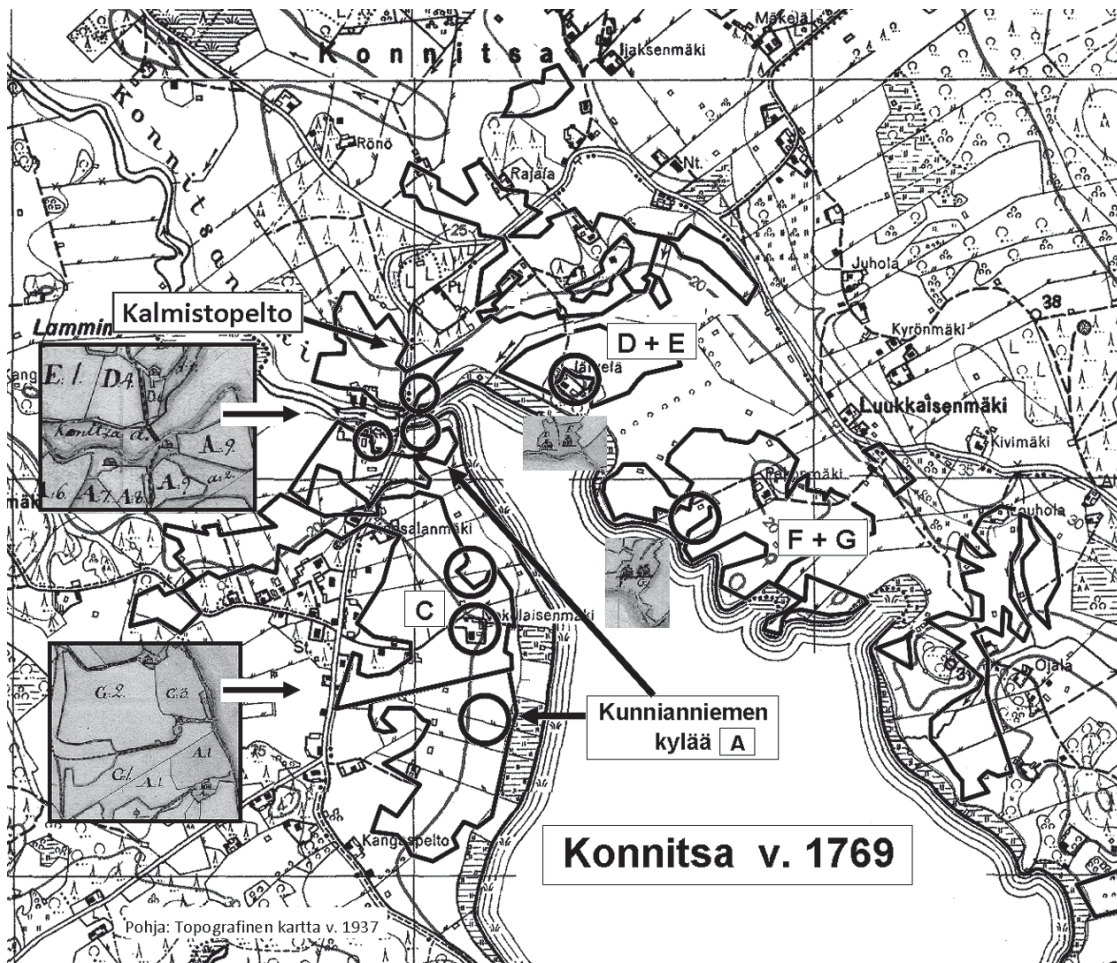
Viikan Vpl Pyhäjärvi -kirjassa oli käsitelty kivikautisia ja muita muinaisia löytöjä Pyhäjärvellä. Viipurilainen osakunta keräsi v. 1876 kivikautista esineistöä, joista vajaa sata kivesinettä oli koottu Konnitsasta. Kun myöhemmin kynnettäessä oli havaittu toistakymmentä liettä tai sitä muistuttavaa ladelmaa, lähetettiin vuonna 1933 muutamia löytöesineitä Kansallismuseoon. Sakari Päläsi teki kaivututkimuksen kesällä 1936 noin sata metriä sillalta pohjoiseen tien länsipuolella. Koealueelta löytyi kirveitä, isokukiviä, hiilen kappaleita ja paljon muuta, kuten 1200 saviastian kappaleita.

Perinnetiedon välityksessä taisi olla jonkinlainen katkos, kun näillä paikkeilla ollut peltoa jo vuoden 1769 asukkaat kutsuivat Kalmistonpelloksi.

Luukkaset

Pyhäjärvi -kirjassa mainittiin perinnetietona tai arveluna suvun tulleen Savosta ensin mäelle. Luukkasten pihapiiri sijaitsi vuonna 1769 kuitenkin järven rannassa. Lähipellot olivat Tuomaan ja Heikin yhteisiä, mutta kauemmat oli nimetty kummallekin erikseen. Verokartan teon aikaan paikalla asui myös **Leppänen**, joka oli tullut yhden Luukkasen lesken uudeksi puolisoiksi.

Tungokselta eivät Luukkaset sen ajan tavan mukaan tainneet välttyä: 85 asukasta, 17 avioparia, 24 hevosta, 103 nautaa ja 140 lammasta. Mäelle muutettiin vasta myöhemmin ja laajaksi kasvanut suku oli leviittänyt yli kymmeneen paikkaan vuoteen 1849 mennessä. Mitä sukua eri

talojen asukkaat olivat keskenään, siitä ehkä Luukkaset itse saavat selon.

Konnitsan pohjoisista talojen omistajista vuonna 1849 vain kaksi oli muita kuin Hiiriä, Ijäksiä ja Luukkasia. **Juho Määttäsen** esisä muutti 1790-luvulla Hiiren vävyksi ja **Simo Musakka** oli ehkä Ijäksen renkinä ja meni naimisiin Hiiren tyttären kanssa. Joen eteläpuolen taloista uutta karttatietoa on vasta isojaon ajalta 1880-luvulta. Sitä en selvitetty.

Hassinmäki

Kiimajärven itärannan Hassinmäki oli asuinpaikkana vuoden 1500 kartassa. Vuonna 1769 kylässä asui samassa pihapiirissä Pekka Kaasalainen ja Mikko Hassi sukuineen. Pellot olivat yhteisiä paitsi Kaasalaisen pari pientä uutta peltotilkua. Asukkaita pihapiirissä oli 63, 12 avioparia ja heillä oli yhteensä 19 hevosta, 51 nautaa ja 79 lammasta. Kaikki luvut jakautuivat suunnilleen tasan Kaasalaisen ja Hassien kesken. Joku kylän asukkaista oli seppä.

Kuvaus vuoden 1769 tilanpidosta

Maanmittarien tehtävänä oli karttojen mittauksen lisäksi kerätä tietoa verotuksen pohjaksi. Tilastojen lisäksi kuvattiin sanallisesti taloudellista toimintaa ja esiin nostetut asiat olivat ilmeisesti siihen aikaan tärkeitä. Adam Ottelin kuvasi vuoden 1769 Konnitsan olosuhteita seuraavasti:

”Kylien **peltomaat** ovat hiekkamultaa punaisella tai valkoisella hiekkapohjaisella maalla, paitsi joissain harvoissa paikoissa savimaalla. Pelloista on vuosittain 2/3 viljelyssä ja 1/3 lepää. Tynnyrillisestä siemenviljaa saadaan 3-4 tynnyrin sato. **Ruis** kylvetään syksyllä Lau-

rin ja Olavinpäivän välillä (elokuussa) ja se kypsyy vuoden kuluttua suunnilleen samoihin aikoihin. **Ohra ja kaura** kylvetään keväällä kesäkuun alussa ja kypsyy heti rukiin jälkeen.

Pavut ja herneet kylvetään keväällä samaan aikaan kuin ohra ja kypsyy samaan aikaan kuin ohra. Sato leikataan sirpillä ja asetetaan suojaan kuivumaan. Samoin ruis sekä ohra ja kaura, jotka sen jälkeen pinotaan, kunnes ne talveksi ehditään puida. Pavut ja herneet ripustetaan tangoille, kunnes ne ilmakuivavat, sen jälkeen ne puidaan. **Humalaa** ei yleensä ole riittävästi kotitarpeeksi.

Niityt ovat osaksi vanhoja, luonto on muuttunut niityksi. Suurimman osan ovat nykyiset asukkaat ja heidän esi-isänsä raivanneet. Joitakin niittyjä on raivattu karttaan merkityistä soista. Niityt, jotka sijaitsevat Konnitsajoen varressa peittyvät joinakin vuosina suuren tulvan alle, kun lähellä olevan Vuoksenvirran pinta nousee. Jos näin tapahtuu, että vesi nousee niityille sadonkorjuun aikaan, ei sitä pystytä korjaamaan sinä vuonna. (Huom! Koko Vuoksi virtasi Käkisalmen kautta vuoteen 1856 asti. Veden korkeus oli myös Tiurinkosken alapuolella, jonne Konnitsajoki laski, nykyistä korkeammalla.)

Metsämaa on melko tasaista, kuitenkin kivistä, poikkeuksena muutamat kankaat, mäet ja hiekkaharjanteet.

Soiden ympärillä on useimmissa paikoissa **kaskimaita**. Kaskipuut kaadetaan osin keväällä heti lehtien puhkeamisen jälkeen. Osin syksyllä rukiin ja ohran korjuun välillä, seuraavana keväänä kaski pol-

tetaan ja puhdistetaan. Jos kaadettu metsä on ollut vanhaa, sitä ei kynnetä ennen rukiin kylvää. Mutta jos metsä on nuorta ja ei ole pitkä aika edellisestä käytöstä, kynnetään se kahdesti.

Jos ruis kypsyy hyvin pellossa, on maa hyvää ja kannot kynnetään pois samana syksynä ja vuoden päästä kylvetään ruista. Jos maa on laihaa, kylvetään **tattaria**, jota kuitenkin käytetään aika vähän tällä seudulla. Ohraa ja kauraa kylvetään hiukan metsään, osin kaskimaalle ja osin suolle.

Tässä kylässä (Konnitsa) metsiä käytetään yhteisesti paitsi tiloilla A, B ja C (Konnitsajoen eteläpuoliset), joiden metsät on äskettäin jaettu. Kalaa pyydetään nuotalla, verkolla ja haavilla sekä keväisin rysillä ja merroilla Kiimajärvestä, Äijönlamasta ja Pienlamasta. Kalaa ei riitä koko vuodeksi omaan tarpeeseen. Kalalajeja ovat **hauki, lahna, ahven, särki ja räppys eli muikku**. Talviaikaan pyytävät kyläläiset Kiimajärvestä yhdessä nuotalla **kuoretta** kotitarpeeseen ja osa saaliista riittää myyntiin.

Tervanpolttoa on vain omaan tarpeeseen. **Kalkinpolttoa, tiilenpolttoa** ei ole. **Tuohta** saadaan vain omaan tarpeeseen. **Niiniemetsiä** ei ole paljoa. **Polttopuita ja aidaksia** saadaan omasta metsästä. **Tukkimetsiä** olisi jonkin verran, mutta sahamyylä ei ole lähistöllä, joten jää hyödyntämättä. Puutavaramet-sää on omiksi tarpeiksi. Kylässä on neljä **jauhomyllyä**, joissa keväisin ja syksyisin voidaan jauhaa viljaa.

Konnitsan talot v. 1849.

Korkojen ja muiden rahamenojen maksuun sekä muun taloudessa tarvittavan, kuten **suolan** ja **raudan** hankintaan varoja saadaan viljan, eläinten ja kalan myynnillä.”

Aika pysähdyksissä sata vuotta?

Mitä tapahtui kylässä vuoden 1769 ja 1900-luvun alkupuoliskon välillä? Verokarttojen mukaan vuonna 1769 Konnitsan, Kunnianniemen ja Hassinmäen kylissä oli **400 asukasta**. Wiikan Vpl Pyhäjärvi-kirjan tilastot kertovat, että vuonna 1929, siis 160 vuotta myöhemmin heitä oli **971 henkeä** eli väkimäärä oli lähes 2,5-kertainen. Vuonna 1769 aikuisia oli

alle puolet ja heistä 60-vuotta täyttäneitä ”vanhuk-sia” oli kymmenkunta. Tilat olivat vielä tässä vaiheessa varsin omavaraisia, siis niitä hoidettiin omien sukujen voimin. Renkejä ja piikoja ei sanottavammin ollut.

Vuonna 1929 kyläläisillä oli yhteensä **95 hevosta** eli hevositiheys oli noin hevonen / kymmenen asukasta. Vuonna 1769 hevosia oli ollut **106**, jokaista aikuista miestä kohti oli 1,2 hevosta. Jos hevosmäärä olisi pysynyt vanhalla tasolla, niitä olisi pitänyt olla asukasluvun kasvun suhteutettuna vuonna 1929 yli 250.

Nautakarjan pääluku oli v. 1769 **476** ja vuonna 1929 **432**, siis vähennystä. Sikoja oli vuonna 1929 kirjattu **227**. Vanhoissa tiedoissa ei ollut mainintaa sioista, joten niiden määrä ei ollut verotuksellisesti kiinnostava, Pyhäjärven taloissa oli niitä kuitenkin jonkin verran paikkanimitysten perusteella.

Kyläkierron jatkuu seuraavaksi Kalamajaan, Pöhlölään sekä Kahvenitsan ympäristöön.

ESKO SIMONEN

Lisätietoja:
esko.simonen@dlc.fi,
puh. 050-369 5066

Veteraanin muistelut putkahtivat esiin

Lehden viime numeroissa on julkaistu **Esko Simosen** kirjoittamaa mielenkiintoista sarjaa nimellä Pyhäjärven kyläretki. Niinpä minäkin rohkaistu lähettämään oheisen, syntymäkylästäni Noitermaasta kertovan muistelun, kun löysin pari kuukautta sitten komeron pohjalta vuonna 1986 Kyyhkylän sotavammasairaalassa kuolleen isäni **Antti Ijaksen** vanhoja papereita. Niiden joukossa oli hänen ilmeisesti viimeisinä elinvuosiinaan kirjoittama muistelu Noitermaasta kulkien läpi kylän talo talolta ja päätyen lopuksi kotipaikkaani ja sen historiaan. Kirjoituksen otsikkona oli ”Noitermaa - missä se on ja ketä siellä asui”.

Tuo kyläkatsaus perustuu selvästi hänen oma-kohtaiseen muistiinsa 1910-luvulta aina 1930-luvun loppuvuosiin. En osaa itse arvioida mihin aikaan tuolla välillä kuvaus sopii, jäikö siitä joitain taloja pois, tai ovatko henkilönimet oikeita. Uskon kuitenkin, että tuollainen kylä Noitermaa juuri oli.

Kirjoituksen loppuosa Ijaksen suvun vaiheista sitä vastoin on minullekin osittain tuttua, sillä näitä tarinoita me lapset saimme pieninä usein kuulla isän kertomina. Olen kuitenkin iloinen, että isä jaksoi nuo perimätiedot saattaa kirjalliseen muotoon meille jälkipolville muistoksi. Itsekin kirjoitin noista vanhoista suvun vaiheista omaan elämäkertaan ”Jönnin joutavia”, mutta tässä tuli paljon täsmällisempää tietoa tuosta historiasta.

Mainittakoon vielä, että isäni risti Kaavin Luitonlahdelta hankkimansa rantapaikan Noitermaaksi.

Olen puhtaaksikirjoittanut isän käsikirjoituksen pitäytyen mahdollisimman paljon alkuperäisessä. Serkkuni **Anna-Liisa Heikkilä** on auttanut joidenkin epäselvien nimien tulkitsemisessa. Kiitos siitä hänelle!

JOHANNES IJAS

Noitermaa – missä se on, mikä se on ja ketä siellä asui

Noihin kysymyksiin tahdotaisin tässä antaa vastauksen, samalla koettaen palauttaa mieliimme tuo kyläkeskuksen, jonka ympärille Noitermaan koulupiiri muodostui. Noitermaan koulupiiriinhan kuuluivat Noitermaan lisäksi Porsaanmäki, Savimäki (joka oli osa Kiimajärven kylää), Tolsterniemi, Jaama, Kivi-paarina, Suhapaarina ja Kiimajärven kylät.

Siellä ”kot” Karjalassa, Pyhäjärven pitäjän Pyhäjärven ja Kiimajärven väliselle kannakselle vanhan Pietartien molemmin puolin muodostunut Noitermaan kylä alkoi etelästä tultaessa Reinahonmäeltä, jossa tien oikealla puolella oli kaunis, hyvin hoidettu Komosen talo. Talon isäntä oli Käkisalmeista tähän muuttaneen Pekka Komosen ja vaimonsa Marin nuorempi poika. Jos tämän talon ohitettuaan poikkesi maantiesta oikealle, ”Reinahanon kujasille”, niin kujasten oikealla puolella oli Aarne Komosen omakotitalo, jonka hän oli rakentanut isältään perimälle maalle. Aarne oli Kalle Komosen veljenpoika, joka sittemmin kaatui talvisodassa.

Maantietä noista Reinahon kujasista vähän kylään päin, Porvalin riihen luota, lähtivät kujaset, jotka vasemmalle haarauduttuaan johtivat sepän, maanviljelijän ja säiden ennustajan Pekka Lötjösen taloon sekä oikealle haarauduttuaan Heikki Purasen, ”Mattilaheiki” taloon.

Maantien oikealla puolella, aivan tien tuntumassa oli iso yhdistetty liike- ja asuinrakennus. Siinä oli aikoinaan ollut kylän ensimmäinen kauppa, jonka omisti venäläinen Spokov-niminen liikemies. Tämä ns. kievariipuuksella siirtyi myöhemmin Toiviaisten omistukseen, joista muistan Miinan ja hänen poikansa Jannen, ”Toiviaise maister”. He puolestaan myivät sen liikemies Yrjö Miikkulaiselle ensimmäisen maailmansodan aikana.

Tästä noin puolitoistataa metriä, maantien vasemmalla puolen oli kolmen naisen, Pekka Komosen lesken Liisan ja hänen tyttäriensä hoidossa ollut talo. Heidän naapurissaan oli Heikkiläheiki, sittemmin poikansa Johannes Parkkusen omistama ja uudelleen rakentama talo, joka oli ensimmäinen Veskomia taloryhmään kuuluva. Siitä edelleen, samoin vasemmalla puolen tietä, oli Parkkustahvon eli Tahvo Kaasalaisen omistama, aikaisemmin edelliseen tilaan kuulunut talo. Tämän naapurin Lautamiehelen ja Antti Matikaisen, myöhemmin poikansa Heikin talojen välistä lähtivät kujaset, jotka veivät Vanhallemäelle Pekka Pulakan, laajalti tunnetun, voimakkaasti eteenpäin pyrkivän räittäys- ja osuustoimintamiehen taloon. Kujasten alkupäässä, maantien oikealla puolen oli hevosjalostuksesta kiinnostuneen maanviljelijä Mikko Hatakan talo. Ja viimeinen Veskomia taloista oli entinen Suutarimari talo, jonka omisti Heikki Pulakka ja sittemmin hänen perikuntansa.

Entinen Kähösen talo, jonka viimeksi omisti Juho Niukkanen, kuului myös Veskonmäkeen vaikka se olikin tehty kauas pellolle, aivan Simopellolammen rannalle, lähelle kujassuuta. Sinne lähtivät kujaset, Hietharjukujast, aivan Hatakan talon nurkalta. Kujassuussa oli aikoinaan kuuluisan raviurheilumiehen ja hevoskasvattajan Juho Pulakan talo, jonka avarassa pirtissä kylämme nuorisoi sai luke-mattomat perheiltamat ja pikkujoulat sekä kuusijuhlatkin viettää, kun kylässä ei ollut omaa seurataloa. Vastapäätä oli Lautmieheheiki, Martti Matikaisen omistama talo, jonka ovet eivät myöskään olleet suljettuna kylän nuorisoi kokoon-tumisilta. Näistä taloista noin

Sodanaikaisessa kuvassa Antti Ijas.

kilometrin päässä, Sopenkujassuussa, oli kylän savitontti, jonka laitamalle, metsän ympäröimän peltoaukean laitaan rakennettua tilaa viljelivät ja hoitivat Kaisu ja Mari Puranen.

Paluu tuolta Savtontityttöjen talosta Hietharjulta takaisin Pietartielle liene parasta tehdä luonnonkauniin Taipaleenharjun kautta. Tällöin joutuu ohittamaan Kakaralammi ja Harakkalammi, minkä rannalla on Huttusen Lovissan mökki. Siitä vasemmalle jääpi Simopellolampi. Matkan jatkua joutuu pian kapealle harjulle, mikä erottaa toisistaan kaksi lampea. Taipaleenlammin oikealla olevaa pohjoisosaa kutsuttiin Nurmlammiksi. Tämä oli suosittu uimataitoisten uintipaikka. Sen sijaan Taipaleella oli hyvä opetella uimaan, sillä siellä oli loivemmat rannat. Taipaleenlammen Nurmlammin puoleisessa päässä sijaitsi kansakoulu. Sen eteläpuolella oli Sipposen saha, mistä niin moni ympäristön asukas sai toimeentulonsa.

Kun jatkamme kansakoululta eteenpäin jää tien oikealle puolelle Tielaislampi, joka kylläkin kuuluu Kivipaarinan kylään. Mutta ylittettyämme Hämäläisen ahon ja Pietartien eteen ilmestyy kaunis ja rehevä puu- ja kukkatarha. Sen oli kovalla ja määrätietoisella työllä karulle hiekkakankaalle saanut aikaan täysin oma-toimisesti ja itsenäisenä yrittäjänä käsi-invalidi – mies, joka ei koskaan pyrkinyt turvautumaan toisen apuun. Eikä hän sitä missään muodossa saanutkaan. Tämä tarmokas työn ja toimen mies oli Antti Taipassalo.

Tuo puu- ja kukkatarha oli kylän kauppakeskitymän välittömässä läheisyydessä. Siellä oli myös Jusin ja Ainon kahvila – par-

turiliike, jota eräät juttunikarit nimittivät Pyhäisen kaupaksi, koska sen aukioloaika tuntui olevan rajoittamaton. Varsinaisia kauppuoteja oli kolme. Niistä vanhin,

J. Vellingin sekatarvakauppa, missä sijaitsi myös postitoimisto, oli aina postintuloaikaan tupaten täynnä väkeä, enimmäkseen nuorisoi. Tätä kunnianarvoisaa yksityiskauppaa vastapäätä oli Noitermaan Osuuskauppa. Uusin tulo- kas oli Alavuoksen Osuusliike, joka sai liikanimen Jalkamiesten Osuuskauppa. Sen toimipaikka sijaitsi viistoon toisella puolen tietä kuin Noitermaan Osuuskauppa.

Lähtekäämme nyt jatamaan Pietartietä etelään päin. Heti kauppojen tuntumassa, maantien oikealla puolella, hieman irti tiestä oli Simo Purasen iso asuin- ja talousrakennusryhmä. Sen takana sijaitsi Suureantti, eli Tuomas Matikaisen, harmaantuneet rakennukset. Kun jatkamme maantietä edelleen ohitamme Perttulan kujassuun, missä oli Huppusen Helenan omakotitalo. Samoin maantien vasemmalla puolella oli Karttusen talo, mikä viimeaikoinaan sai uuden, kylän muista rakennuksista poikkeavan muodon. Sitä vastapäätä oli uusi, vielä valmistumistaan vaille oleva kansakoulu.

Kun edellisestä mennään noin 200 metriä eteenpäin erkane maantiestä oikealle Purasenkujaset. Sen varrella ensimmäisenä on Purasen vanhatalo laajoinen asuin- ja talousrakennusneen. Sen omisti Mikko Puranen, Sannanmikko, joksi kyläläiset olivat hänet ristineet. Ja kun tästä katsoi suoraan pohjoiseen rautatiepysäkkiä kohden, niin siellä metsän laidassa näkyivät Matti ja Heikki Ma-

Vapaussodan muistomerkki Pyhäjärven kirkonmäellä. Sen kyljessä erottui mm. Juho-sedän nimi. Ihmettelemässä Johannes Ijas (keskellä) sekä poikansa Sakari ja sisarensa Riitta.

Ijasten koti Juhola Pyhäjärven Noitermaassa.

tikaisen rakennukset. Kaik- kien mainitsemieni talojen ja torppien väleihin jäi vielä useita nimeltä mainitsemat- tomia omakotitaloja.

Mutta kun jatkamme San- nanmikolta kohti rautatie- tä, niin eteemme tulee Ijak- sesepän talo, joka on nyt Ijakse sepän pojan, Heikki Ijaksen omistama. Naa- purina heillä on Juhola, Juho Ijaksen, sittemmin perikunnan omistama talo, eli oma syntymäkotini. Tätä sukutaloa on totuttu pitä- mään kyläkunnan vanhim- pana. Vanhojen asiakirjo- jen ja isältäni kuulemieni perimätietojen mukaan sen synty ajoittuu vuosien 1770 – 1780 paikkeille, ison- ja pikkuvihan jälkeen, jolloin lähes koko silloisen Pyhä- järven väestö oli tuhattu ja pitäjä autoitunut. Kurki- joella asunut Gabriel Gab- rielinpoika Ijas sai tietää, että rajan pinnassa on auti- oina hyviä viljelys- ja kalas- tusalueita autiaina, jotka saa omikseen se, joka sinne ensiksi muuttaa.

Niinpä tämä parempiin elinmahdollisuuksiin pyrki- vä mies lähti vaimonsa Bri- tan ja kolmen poikansa, Gabrielin (s.1766), Pietarin (s.1779), ja Juhon (s.1782) kanssa matkalle muutto- kuormineen. Tämä kuor- masto päätyi lopuksi Kii- majärven Nurkanlahteen, loivasti viettävälle rinteelle, jossa oli pieni peltoaukeaja sen laidassa järven rannalla riihi. Kaikki muut raken- nukset entisten asujen jäljiltä olivat palaneet. Maat olivat paksumultaisia, ja jär- ven rannalla oli rehevää leh- toa. Lehdossa kasvoi run- saasti lehmuksia - hyviä vempeleaineksia - ja olipa muutama tammikin solut- tautunut tuohon eri puula- jeja kasvavaan metsikköön. Lisäksi kalarikas järvenlahti sekä järven siintävä selkä saivat matkalaiset pysähty- mään. Tähän he päättivät jäädä asumaan ikuisiksi ajoiksi.

Kaiken ympäristön ol- lessa autiota ei heidän tie- dossaan ollut mitään enti- siä paikkojen nimiä. Lä- hintä venevalkamaa he kut- suivat Riihirannaksi (rannalla olleen riihen mukaan), siitä itään lahden rannalla ole- vaa nurmettunutta ahoa Paakelnurmeksi, ja sen läpi virtaavaa ojaa Ruutanaojak- si. Pian kohosivat uudet rakennukset hieman irti ran- nasta (n.200 m). Pellot laajenivat kaikkiin suuntiin, ja järvestä sai kalaa. Eivät- kä nuo esi-isämme unoh- taneet kauneusarvojaan, koskapa istuttivat kuusen- taimen kotinsa ulkoiseksi koristeeksi. (Tämän elävän muistomerkin sai myö- hemmin Aapro Rautiainen pihakoristeekseen.)

Ei saanut Ijaksen perhe kauaa elää omaa elämään- sä. Vuonna 1800 Touvilan hoviherra lähetti voutinsa ilmoittamaan Ijakselle, että hänen on tultava hoviin te- kemään veropäiviä (ropot- tia) siitä, kun asuu hovin omistamalla alueella. Ijas ilmoitti, että teen työtä, rai-

vaan ja rakennan vain oman perheeni turvaksi, enkä läh- de pajarinherran orjaksi. Tämän viestin vei vouti isännälleen. Paroni tulistui, ja lähetti kasakkapartion hakemaan niskoittelevat, mutta ei alistunut Gabriel poikineen näidenkään vaa- timuksiin. Syntyneessä tais- telussa Ijaksen vanhin poi- ka, Gabriel, sai surmansa kasakan piikistä. Mutta ei- vät lähteneet eloonjääneet- kään kasakoiden matkaan. (Perimätieto ei kerro mit- tään kasakoiden kärsimistä tappioista.)

Samana vuonna joulun- alusviikolla kasakkaryhmä palasi. Isä Gabriel oli tällä välin kuollut. Nyt kasakat rikkoivat tuvan uunin ja ikkunoiden juoksulaudat, syyttivät saunan tuleen ja ottivat tuvan oven mat- kaansa. Niin oli perheen lähdeittävä synkkään yöhön joulua vastaanottamaan. Ijaksen perheeseen kuului tällöin kaksi veljestä: Pietar ja vaimonsa Liisa, os. Sil- vennoinen ja lapset 13-vuo- tias poika Pietar ja 5-vuoti- as tytär Valborg sekä toi- nen veljes Juho ja vaimon- sa Anna, os.Tanninen ja hei- dän lapsensa, 21-vuotias Brita, 18-vuotias Valborg, 13-vuotias Liisa ja viiden ikäinen Gabriel.

Kun Ijaksen perhe oli häädetty lahjoitti paroni nämä alueet eräälle ystäväl- leen, joka perusti tuolle pai- kalle Kiimajärven hovin. Ijaksen perhe asettui asu- maan edellisestä asuinsijas- ta noin kahden kilometrin päässä olevaan autioon ta- loon. Tuo tila ei suinkaan ollut verovapaa, vaan hei- dän oli nyt tehtävä vasta perustettuun Kiimajärven hoviin ropottia: 94 hevo- sen ja miehen työpäivää sekä 168 jalkamiehen (nai- sen) työpäivää vuodessa. Lisäksi vielä papinaprakat. Tällaisesta erittäin raskaasta rasitteesta huolimatta per- he kehitti paikasta kylän vauraimman talon.

Samoihin aikoihin, tai ehkä vähän myöhemmin, saapui Noitermaahan mui- takin asukkaita eri puolilta maakuntaa. Perimätiedon mukaan Ijasten muuttaessa kylään siellä oli ennestään vain pieni ns. Kuparisen torppa, minkä alueen Kart- tunen viimeksi omisti. Sama perimätieto kertoo, että maahan tunkeutunut vihollinen oli surmannut Noitermaan aikaisemmat asukkaat eräässä notkossa olevan lähteen luona. Tämä paikka sai nimek- seen Tapponotko, ja se si- jaitsee Ijaksen sepän riihen luona.

Kuten tästä suppeasta asiakirjoihin, perimätietoi- hin sekä muistiinikin perus- tavasta pakinastani ilmenee jouduimme viimeksi läh- tiessämme jättämään syn- nyinseudun, jossa olivat asu- neet ja jonka olivat raken- taneet ja raivanneet paljon kärsineet esi-isämme. Siksi muistot sieltä ovat meille niin rakkaat, ja siksi näitä muistoja tahdomme aina vaalia.

ANTTI IJAS

Presidentti suojelee, kenraali puhuu

64. Karjalaiset kesäjuhlat järjestetään Lahdessa 15.-17.6.2012. Juhlat teemoi- na ovat Karjalaiset käden- taidot ja muotoilu Lahti WDC-muotoilupääkau- pungin ja Karjalan Liiton vuoden teemoihin liittyen.

Kesäjuhlilla on kolme seminaaria, joista perjan- taina 15.6. Vanhaan Suo- meen liittyvä Kaksi Suo- mea – yhdistyminen 1812 -kesäjuhlaseminaari, lauan- taina 16.6. Löytyykö Agri- cola -arkeologiaseminaari ja Juuret -muotoilusemi- naari.

Monilta osin kesäjuhlat noudattavat perinteistä oh- jelmakaavaa hengellisine ti- laisuuksineen, urheilu- ja piirakkakisoineen ja kulkuei- neen. Lauantain avajaisissa tutustutaan Juuret -muo- toilutapahtuman osana tun- nettujen suunnittelijoiden tekemiin asusteisiin, joiden kuosi pohjautuu Viipurin kansallispukuun. Sunnun- tain ohjelmassa on runsaasti musiikkia. Juhlapuhujana on kenraali **Gustaf Hägg- lund**. Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** on kesä- juhlien suojelija. -MP

Lähde mukaan pitäjäesittelijäksi

Karjalaiset Kesäjuhlat Lahdessa 15.-17.6.2012 kai- paavat talkoolaisia. Heitä tarvitaan moneen kohtee- seen. Kesäjuhlilla on entiseen tapaan lauantaina ja sunnuntaina 16.6.-17.6. avoinna luovutetun alueen pitäjiä esittelevä infopiste. Siihen infopisteeseen tar- vitaan henkilöitä vastaamaan kävijöiden kysymyksiin, opastamaan heitä ja antamaan heille neuvoja ja vinkkejä.

Nyt kutsumme mukaan myös Vpl. Pyhäjärveä tuntevia, pyhäjärveläisjuurisia ja heidän jälkeläisiään. Infopisteessä ovat mukana myös sukuseurat ja pitä- jälehdet.

Esittelijäksi tulevan pitää osata etsiä netistä perus- tietoa pitäjästä tai hänellä tulee muuten olla laajalti tietoa luovutetun alueen pitäjistä. Toiveena on, että kaikki esittelijät pystyvät opastamaan muidenkin kuin oman pitäjänsä asioista kiinnostuneita kävijöitä. Esit- telijän tulee osata opastaa kyselijä tiedon lähteille sekä vinkata joitain tahoja, josta saa lisätietoa kuten ao. pitäjän nettisivut, Karjalan kartat ym. Pitää myös osata neuvoa ottamaan yhteyttä pitäjaseuraan, pai- kalliseen pitäjäkerhoon, jos sellainen on, tai pitäää tunteviin henkilöön. Ei saa sanoa töksäyttää, että ”en tiedä mitään asiasta”. Työvuorot järjestetään muuta- man tunnin jaksoissa. Esittelijöiden käytössä on tietokoneet.

Pitäjiä esittelevään infopisteeseen haluavat ottakaa yhteyttä Karjalan Liittoon Mervi Piipposen p. 09-7288 1714 ja 040- 583 9295 mervi.piipponen@karjalanliitto.fi tai Vpl. Pyhäjärvi- seuraan Kaarina Pärssinen puh. 040-519 3036. kaarinaparssinen@gmail.com

PYHÄJÄRVI- tuotteita

*** Vpl. Pyhäjärvi-Sää- tiön 60-vuotishistoriik- ki.** 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluita niin säätiön alkuajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muis- ta pyhäjärveläisten tapah- tumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

***Isännänviiri** (suunnit- telu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 eu- roa + postikulut

*** Vpl. Pyhäjärvi pöy- tästandaari** (suunnitte- lu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

*** Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Py- häjärvi** v. 1989 ilmesty- nnyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan ku- vamateriaalin lisäksi kir- jassa on laaja historia- osuus entisestä kotipitä- jästämme sekä murresa- nasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

*** Tilaukset säätiön asiamies** Pirjo Kiiala puh. 044-2815047 pirjo.kiiala@gmail.com

PERJANTAI 15.6. 13–17 Seminaari: Kaksi Suomea – 1812 yhdistyminen 18.00 Tulisoroinen – sävelmiä sukupolvelta toiselle -konsertti, 20 Karjalainen klubi-ilta

LAUANTAI 16.6. 9-18 Karjalainen tori 9-18 Luovutetun Karjalan pitäjien näyttely, pitäjäinfo, 9-14, 17–18 Karjalaisten sukujen näyttely ja sukututkijoiden info 9-14 Karjalan Liiton naistoimikunnan kilpailutöiden näyttely ja Lahden piirin perinnekäsityönäyttely 9-14 Juuret -muotoilunäyttely 9.30 Näyttelyiden avajaiset 9-13 Juuret - WDC muotoiluseminaaari, Karjalainen perinne nykymuotoilussa 9.30-13.30 Arkeologiaseminaari: Löytyykö Agricola? 10-14 Juuret nonstop-muotoilutyöpajat ja satuvuolua koko perheelle 10 Piirakkakisa ja VIP-kisa 10 Kuorokavalkadi 10 Kyykkä 10 Karjalan maraton ja Nuorten maili 11-15 Ruokailu 14.30 Avajaisjuhla 18 Ehtoopalvelus 18 Iltakirkko 20 Viipurin Lauluveikot -konsertti 20 Finn-Kanteleet -konsertti 20-24 Juhlatanssit 20 Karjalainen klubi-ilta

SUNNUNTAI 17.6. 8.45 Kunniakäynti Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä 9 Liturgia 9-15 Karjalainen tori 9-15 Luovutetun Karjalan pitäjien näyttely, pitäjäinfo 9-14 Karjalaisten sukujen näyttely ja sukututkijoiden info 9-15 Käsityönäyttelyt 9-15 Juuret -muotoilunäyttely 9-14.30 Juuret nonstop-muotoilutyöpajat ja satuvuolua koko perheelle 9.30 Kunniakäynti sankaripatsaalla ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä 10. Messu 11.30 Lippukulkueen järjestäytyminen, Kauppatori 12 Lippukulkue kauppatorilta halki kaupungin 11-15 Ruokailu 15 Päiväjuhla, Jäähalli Isku Areena, Svinhufvudinkatu 29

Karjalainen käsityöläisten kylä ja työnäytöksiä Wiipurin nuotit -näyttely, 100 vuotta sitten Wiipurin musiikkikaupasta ostettuja nuotteja.

TARKEMPI OHJELMA ja TAPAHTUHTUMAPAIKKOJEN OSOITTEET löytyvät Karjalan liiton internetsivuilta.

PYHÄJÄRVI-TUOTTEITA LAHJAKSI JA OMAAN KÄYTTÖÖN

Vaakunapaitoja edullisesti esim. lahjaksi ja asuksesi yhteisiin tilaisuuksiin juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita! Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparssinen@gmail.com ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL. Kappalehinta edelleen vain 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur.oa. **Dokumenttielokuva** Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, VALMIINA LISÄPAINOS DVD-versiosta, hinta entinen 20 eur. **Seuran 50-vuotishistoriikki** (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postitus- kulut, myös Karjalatalolta noutamisesta voitte sopia.

VPL. PYHÄJÄRVI-SEURA RY.

Jatkosodan evakkoon lähtöä muisteltiin pyhäkylloisten kesken

Pyhäkylä-seuran kokousasioiden tultua käsiteltyä muisteltiin jatkosodan evakkoon lähtöä ja sopeutumista uusille asuinsijoille.

Irma Karppanen o.s. Varis karjanajossa 20.6.-10.7.1944:

”Lähdimme kotoani Kalunmäen päältä metsäistä tietä Myllypeltoon. Lehmät olivat olleet haassa koko päivän ja illalla ne lypsettiin ja annettiin vähän suurusta ja sitten ne olivat menneet maata. Kun lähdimme kotipihasta, lehmät yrittivät kaiken aikaa kääntyä takaisin. Kun niitä siinä kahden puolen tietä yritettiin saada eteenpäin, hajosivat minulta kengät. Sukatkin pyörivät jaloissa, sillä vaikka oli kesä, oli tavattoman kylmää. Minulla oli rahapussi työtakin taskussa ja taskun olin sulkenut hakaneulalla, mutta se oli auennut ja vähät rahat olivat pussin mukana hävinneet. Siinäpä oli nuori tyttö lähdössä maailmalle rahatta ja jalkaputikassa lehmineen.

Matkareitti oli määritelty niin, että se kulki Myllypeltoilta Räisälään, Kaukolaan, Ilmelle, Simpeleeseen, Parikkalaan, Savonlinnaan ja Kallislahteen, josta vihdoin pääsimme junaan. Myllymäen asemalla vaunut purettiin ja matkaa jatkettiin taas kävellen suuntana Pylkönmäki. Savonlinnassa osuimme sellaiseen ruokintapaikkaan, jossa oli asuintalo, ja saimme sieltä yösijan. Meille lämmitettiin oikein saunakin ja saimme nukkua yömmen puhtaiden lakanoitten välissä. Talonväkeä nauratti, sillä olimme yltä päältä likaisia, kun aikaisemmin ei ollut lämmitä vettä peseytymiseen saataavissa. Siitä talosta oli poika rintamalla ja hänen kautaan oli kotiväkeä kehoitettu evakoiden hyvään kohteluun. Ilmeisesti poika oli rintamalla saanut paikallista asukkaita hyvää huolenpitoa.

Savonlinnan jälkeen pääsimme junaan, mutta kylmä ja nälkä oli edelleen

vieraanamme. Määrätyissä paikoissa juna pysähtyi ja menimme läheiselle pellolle näyttämään lehmille heiniä ja saimme myös vettä lehmien juotavaksi. Ne vaunut olivat sellaisia avonaisia ja hevoskärryt oli nostettu tavarakettinkien päälle ja siellä me tytöt vietettiin päivämme. Yöksi tulini alas lehmien jalkojen juureen, sillä siinä oli paljon lämpimämpää. Lotat jakoivat jollakin asemalla kauravelliä ja vaikka se ei ollutkaan sitä kaikkein parasta syötävää, lämmin siitakin tuli. Raskas evakkotaival on painunut ainiaksi silloin vain 16-vuotiaan nuoren tytön mieleen”.

Myös Toivo Hinkkanen ja Pentti Kiuru muistelivat toiselle evakkomatkalta lähtöä. Toivo jäi isänsä seuraksi tekemään syyskuuhun saakka viljankorjuu- ym. tehtäviä. Pentti kertoi puolestaan äitinsä tulleen lehmien kanssa ja hän tuli sukulaisten mukana junaan. Todettiin paikallisten asukkaiden alkuun hieman vierastaneen pyhäjärveläisten työtapoja ja välineitä, mutta kun päästiin näyttämään työnteon mallia, niin todettiin hymyn hyytynneen. Myös ruokatottumuksissa oli suuria eroavaisuuksia. Paikkakuntalaiset ihmettelivät kovasti, kun leivinuunia piti lämmittää niin useasti. Oudot sukunimet, ”Kiuru, Varis, Kukko, Kiiski jne” tuottivat myös naureskelua uusien ystävien parissa. Reini Kukko kertoi asuneensa Kauvatsalla ja kaksi ”Haukkaa” oli molemmin puolin, mutta eivät ne vain Kukkaan kiinni käyneet.

Pyydettyä oli kokoukseen paikalle saapunut myös tulevien Huittisten Vpl. Pyhäjärvi-juhlien juhlatuomikunnan puheenjohtaja **Heikki Kiiski**, joka kertoi tulossa olevista juhlalista. Kuultiin, että lauantain ohjelmassa on Kaiku-muistoviesti urheilukentällä. Muina juhlapaikkoina onkin sitten jo kaksista aikai-

Irma Karppanen ja Pentti Kiuru muistelemassa toista evakkomatkaa. Kuva Mauri Hauhia.

semmistä juhlista tuttu Kuninkaisten koulutus- ja kulttuurikeskus, jossa lauantaina sukuseminaari ja sukula koulupiiritapaamiset sekä myöhemmin illalla iltamat. Muistojen ilta ja sunnuntain juhlamessu ovat Huittisten kirkossa. Kuninkaisten kulttuurikeskuksessa on sunnuntaina ruokailu ja päiväjuhla. Tarkemmin juhlapahtumat esitellään seuraavissa Vpl. Pyhäjärvi-lehden numeroissa.

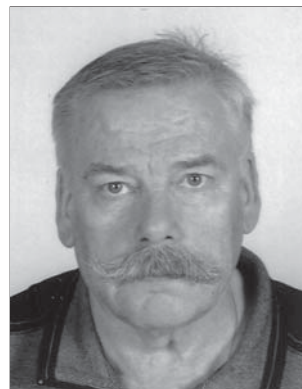
Mauri Hauhia johtamaan seuraa

Uusi hallitus kokoontui välittömästi vuosikokouksen jälkeen. Hallituksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Mauri Hauhia, varapuheenjohtajaksi Maila Hägglund, rahastonhoitajaksi Jukka Pusa ja sihteeriksi Seija Jokinen.

Perinnejaostoon valittiin Mauri Hauhia, Irma Karppanen, Maila Hägglund, Liisa Saarinen sekä **Marja ja Veikko Lahtinen**.

REINO ÄIKIÄ

Pitkään puheenjohtajuutta hoitanut **Toivo Hinkkanen** kiitoskukkasineen.

Seuran uusi puheenjohtaja Mauri Hauhia on syntynyt 1946 ja asuu Turussa. Hänen vaimonsa Aili ja Toivo Hauhian asuinpaikka Pyhäjärvellä oli Taubilan kartanon alue.

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvisseura 4.6.2012 klo 19 Muisto elää -patsaalla Karjalanpuistossa (Kalevantien, Kaupinkadun ja Takojankadun kulmaus) tamperelaisten Karjalaisseurojen perinteinen muistohetki, jonka järjestelyistä vastaamme tänä vuonna. Kukkien laskun lisäksi Karjalan Kaiku esittää mm. Lahden Karjalaisten kesäjuhlien kuorokavalkadilauluja puolen tunnin konsertissa, kuoroa johtajaa Monika Naukkarinen. Kerhon seuraava kokoontuminen on ke 5.9.2012 klo 13.30 Koulukatu 12. - Tervetuloa tilaisuuksiin!

Pärssisen Sukuseura ry sukukokous ja kokoontuminen 9.6.12 klo 9.30 alkaen Koulutintti, Lauttakyläntie 21,31900 Punkalaidun. Ohjelmasta tarkemmin www.karjalanliitto.fi/parssisensukuseura ja tiedustelut timo.pohjola@seutuposti.fi tai puh. 045 359 4575 ja edellisessä lehdessämme. Mukaan mahtuu jos otat yhteyttä mahdollisimman pian, viimeistään 25.5. mennessä. Tervetuloa!

Tenkanen-Tengén Sukuseura ry. kokoontuu sukukokoukseen ja kesäjuhlaan Tampereella Ravintola Kaupinpuistossa, Kaupinpuistonkatu 1, la 16. kesäkuuta 2012. Kokous alkaa klo 11.30, ilmoittautuminen ja tulokahvit klo 10.30 alkaen. Kokouksessa käsitellään sääntömuutokset ja muut asiat. Kokouksen jälkeen juhlahounas ja ohjelmaa. Lounasvarausten vuoksi tilaisuuteen pyydetään ilmoittautumaan su kesäkuun 3. päivään mennessä Terhi Tenkaselle, puh. iltaisin 050 482 1125 tai sähköpostilla terhitanken@hotmail.com.

Montruan, Pöhlön ja Kalamajan jakokunta tiedottaa. Jakokunnan vuosikokous pidetään Hotelli Ellivuoren kokoustiloissa Sastamalassa la 4. elokuuta 2012. Kokoonnumme yhteiseen keittoruokailuun klo 12.00, jonka jälkeen pidämme jakokunnan kokouksen klo 13.00. Tämän jälkeen on ohjelmallinen tuokio ja kakkukahvitarjoilu. Ajo-ohje: Ellivuorentie 131, 38130 Ellivuori Sastamala puh. 0108351900. Katso myös www.ellivuori.fi. Ilmoittautumiset viimeistään heinäkuun aikana mieluummin iltaisin Eeva Hannus puh. 0505439685 tai Yrjö S. Kaasalainen puh. 0400626770. Tervetuloa! - Toimikunta

Pärssisen Sukuseura ry ja Pulakan Sukuseura järjestävät yhteisen matkan 17.-20.08 Karjalaan. Matkaan mahtuu kummastakin sukuseurasta 20 ensimmäisenä ilmoittautunutta. Matkan hinta n. 350 euroa. Sitovat ilmoittautumiset 15.06.2012 mennessä, Pärssiset joko **Antero Pärssiselle** puh. 050-5706575, tero.parssi@phnet.fi tai **Erkki Pärssiselle** puh. 0415465714, erkki.parssinen@netti.fi ja Pulakat **Esko Pulakalle** puh 044 383 0867, sähköposti esko.pulakka@gmail.com.

Pyhäjärvi-lehden seuraavan numeron aineistot toimitukseen **pe 8.6.2012** mennessä, kiitos.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasementtie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Esko Pulakka, Markku Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasementtie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e tekstissä.....0,80 e pienin ilmoitus.....20 e Hintoihin lisätään alv. 23%

Karjalanmatkoja 2012

21.-24.6 Pyhäjärvi (Juhannusmatka)

5.-9.7. Vienankemi - Solovetski

26.-29.7. Pyhäjärvi - Konevitsan luostari

10.-13.8. Pyhäjärvi - Valamon luostari

Tiedustelut ja ilmoittautumiset
Heli Salminen,
puh. 02-6331784, 050-5671586

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunisti Vpl Pyhäjärveä**, osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai 044 564 1040 Noudettavissa myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja. Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio